ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ Αρ. Φύλλου 46

17 Φεβρουαρίου 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων επτά (7) κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68 του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων στη περιοχή Λυκαβητού και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών..... 1

Μερική ανάκληση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης τμημάτων δύο ακινήτων με αντίστοιχο αριθμό κτηματολογικού πίνακα ΚΠ 30 στο τμήμα γ) Παράκαμψη Αμμουδαρίου περιοχής Ασκύφου, και με αριθμό κτηματολογικού πίνακα ΚΠ 9 στο τμήμα δ) Παράκαμψη Καρών περιοχής Ασκύφου, εκτάσεως 338,12 τ.μ. από την συνολική έκταση των 100.182,40 τ.μ. των ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν με την με αρ. 2144/27-8-2002 (ΦΕΚ 789/13-9-02 τ.Δ΄) απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης για την βελτίωση του οδικού άξονα Βρύσες - Χώρας Σφακίων, στα τμήματα α) Παράκαμψη Βρυσών β) Από διασταύρωση προς Αλίκαμπο, γ) Παράκαμψη Αμμουδαρίου περιοχής Ασκύφου, δ) Παράκαμψη Καρών περιοχής Ασκύφου και ε) Παραλλαγή εντός Ίμβρου Ν. Χανίων..... 2

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 3756 (1)

Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων επτά (7) κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68 του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων στη περιοχή Λυκαβητού και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2 του ν. 1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» (Α΄ 210) όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2831/2000 «Τροποποίηση των διατάξεων του ν. 1577/1985 "ΓΟΚ" και άλλες πολεοδομικές διατάξεις» (Α΄ 140).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα του π.δ/τος 63/2005 (Α΄ 98).

3. Την υπ' αριθμ. 2876/7.10.2009 απόφαση του Πρωθυπουργού «Αλλαγή τίτλου Υπουργείων» (Β΄ 2234).

4. Την από 6-4-2009 αιτιολογική έκθεση της Δ/νσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού- Τμήμα παραδοσιακών οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ.

5. Τις από 22-5-2009 αντιρρήσεις της Ιεράς Συνόδου Εκκλησίας της Ελλάδος δια του Γενικού Διευθυντή Ε.Κ.Υ.Ο Αντωνίου Ζαμπέλη (Αρ. πρωτ. ΥΠΕΧΩΔΕ 21843/25-5-2009) καθώς και τις από 5-6-2009 παρατηρήσεις της Δ/νσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού - Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ επι των ως άνω αντιρρήσεων των ενδιαφερομένων.

6. Το γεγονός ότι από τις κανονιστικές διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του οικείου Ο.Τ.Α., αποφασίζουμε:

1. Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα επτά (7) κτίρια του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68, το οποίο περικλείεται από τις οδούς Δεινοκράτους, Ιατρίδου και Σουηδίας, περιοχής Λυκαβητού του Δήμου Αθηναίων, φεράμενης ιδιοκτησίας Εκκλησίας της Ελλάδας όπως αυτά φαίνονται με μαύρη διαγράμμιση και με τα στοιχεία 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, στο σχετικό πρωτότυπο τοπογραφικό διάγραμμα σε κλίμακα 1:1000 που θεωρήθηκε από τον προϊστάμενο της Δ/νσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την αρ. 3756/2010 πράξη του και που αντίτυπό του σε φωτοσμίκρυνση δημοσιεύεται με την παρούσα απόφαση.

2. Ως διατηρητέα κτίρια χαρακτηρίζονται τα αρχικά κτίρια, καθώς και οι εναρμονιζόμενες με αυτά μεταγενέστερες προσθήκες όχι όμως και τα πάσης φύσεως καθ' ύψος ή κατ' επέκταση υπάρχοντα προσκτίσματα ή αλλοιώσεις που δεν συνάδουν με την αρχική μορφή των κτιρίων. Ο καθορισμός των προσκτισμάτων και των αλλοιώσεων των αρχικών κτιρίων πραγματοποιείται από την Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ).

3. Στα χαρακτηριζόμενα ως διατηρητέα κτίρια απαγορεύεται κάθε αφαίρεση, αλλοίωση ή καταστροφή τόσο των επί μέρους αρχιτεκτονικών ή καλλιτεχνικών και διακοσμητικών στοιχείων τους, όσο και των κτιρίων

συνολικά, πλην των προσκτισμάτων ή των στοιχείων των κτιρίων για τα οποία η ΕΠΑΕ έχει γνωμοδοτήσει για την αφαίρεσή τους.

4. Επιτρέπεται η επισκευή, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, η ενίσχυση στον φέροντα οργανισμό, καθώς και επεμβάσεις για λόγους λειτουργικούς των προτεινόμενων ως διατηρητέων κτιρίων, εφόσον δεν αλλοιώνεται ο αρχιτεκτονικός χαρακτήρας τους και δεν θίγονται τα διατηρητέα στοιχεία τους.

5. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση φωτεινών ή μη επιγραφών και διαφημίσεων στα διατηρητέα κτίρια.

Επιτρέπεται η τοποθέτηση επιγραφών μικρών διαστάσεων που πληροφορούν για τη χρήση των χώρων των κτιρίων.

6. Αιτήσεις για προσθήκη στα διατηρητέα κτίρια αποστέλλονται από την Πολεοδομική Υπηρεσία στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ με γνώμη της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ) για ειδικές ρυθμίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 2 του Ν. 2831/2000 (Α΄ 140) εφόσον δεν παραβλάπτονται τα διατηρητέα κτίρια και ο χώρος που τα περιβάλλει.

7. Για οποιαδήποτε επέμβαση στο εξωτερικό ή εσωτερικό των διατηρητέων κτιρίων, όπως και για την τοποθέτηση επιγραφών απαιτείται έγκριση της ΕΠΑΕ.

8. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

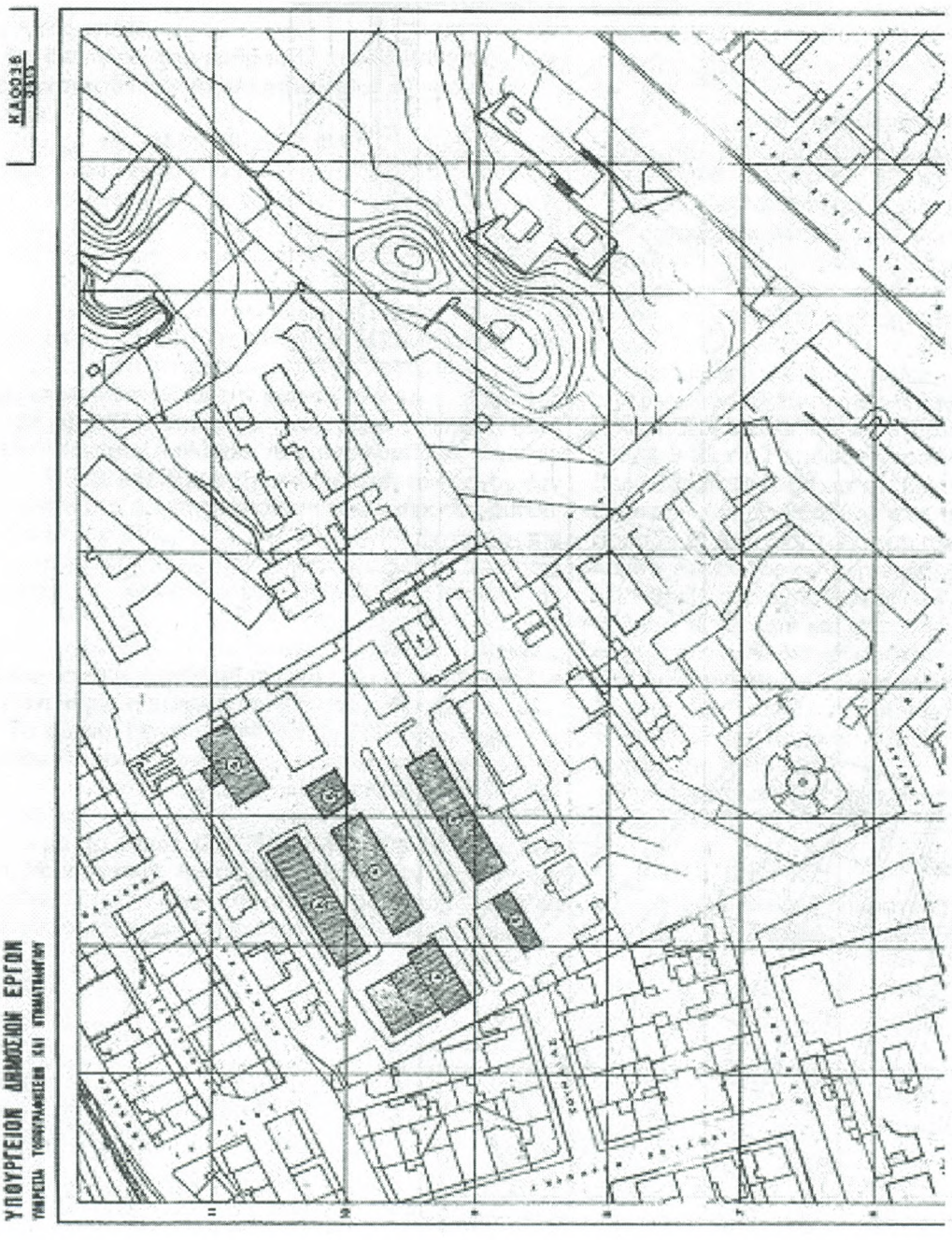
Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 2010

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, έγινε σμίκρυνση, κατά ποσοστό 36%

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ Αρ. Φύλλου 46

17 Φεβρουαρίου 2010

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων επτά (7) κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68 του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων στη περιοχή Λυκαβητού και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών..... 1

Μερική ανάκληση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης τμημάτων δύο ακινήτων με αντίστοιχο αριθμό κτηματολογικού πίνακα ΚΠ 30 στο τμήμα γ) Παράκαμψη Αμμουδαρίου περιοχής Ασκύφου, και με αριθμό κτηματολογικού πίνακα ΚΠ 9 στο τμήμα δ) Παράκαμψη Καρών περιοχής Ασκύφου, εκτάσεως 338,12 τμ. από την συνολική έκταση των 100.182,40 τμ. των ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν με την με αρ. 2144/27-8-2002 (ΦΕΚ 789/13-9-02 τ.Δ') απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης για την βελτίωση του οδικού άξονα Βρύσες - Χώρας Σφακίων, στα τμήματα α) Παράκαμψη Βρυσών β) Από διασταύρωση προς Αλίκαμπο, γ) Παράκαμψη Αμμουδαρίου περιοχής Ασκύφου, δ) Παράκαμψη Καρών περιοχής Ασκύφου και ε) Παραλλαγή εντός Ίμβρου Ν. Χανίων..... 2

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 3756 (1)

Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων επτά (7) κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68 του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Αθηναίων στη περιοχή Λυκαβητού και καθορισμός ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών.

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 4 παρ. 2 του ν. 1577/1985 «Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός» (Α΄ 210) όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 2831/2000 «Τροποποίηση των διατάξεων του ν. 1577/1985 "ΓΟΚ" και άλλες πολεοδομικές διατάξεις» (Α΄ 140).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά άργανα του π.δ/τος 63/2005 (Α΄ 98).

3. Την υπ' αριθμ. 2876/7.10.2009 απόφαση του Πρωθυπουργού «Αλλαγή τίτλου Υπουργείων» (Β΄ 2234).

4. Την από 6-4-2009 αιτιολογική έκθεση της Δ/νσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού- Τμήμα παραδοσιακών οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ.

5. Τις από 22-5-2009 αντιρρήσεις της Ιεράς Συνόδου Εκκλησίας της Ελλάδος δια του Γενικού Διευθυντή Ε.Κ.Υ.Ο Αντωνίου Ζαμπέλη (Αρ. πρωτ. ΥΠΕΧΩΔΕ 21843/25-5-2009) καθώς και τις από 5-6-2009 παρατηρήσεις της Δ/νσης Πολεοδομικού Σχεδιασμού - Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών του ΥΠΕΧΩΔΕ επι των ως άνω αντιρρήσεων των ενδιαφερομένων.

6. Το γεγονός ότι από τις κανονιστικές διατάξεις αυτής της απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του οικείου Ο.Τ.Α., αποφασίζουμε:

1. Χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα επτά (7) κτίρια του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που βρίσκονται στο Ο.Τ.35/68, το οποίο περικλείεται από τις οδούς Δεινοκράτους, Ιατρίδου και Σουηδίας, περιοχής Λυκαβητού του Δήμου Αθηναίων, φεράμενης ιδιοκτησίας Εκκλησίας της Ελλάδας όπως αυτά φαίνονται με μαύρη διαγράμμιση και με τα στοιχεία 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, στο σχετικό πρωτότυπο τοπογραφικό διάγραμμα σε κλίμακα 1:1000 που θεωρήθηκε από τον προϊστάμενο της Δ/νσης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την αρ. 3756/2010 πράξη του και που αντίτυπό του σε φωτοσμίκρυνση δημοσιεύεται με την παρούσα απόφαση.

2. Ως διατηρητέα κτίρια χαρακτηρίζονται τα αρχικά κτίρια, καθώς και οι εναρμονιζόμενες με αυτά μεταγενέστερες προσθήκες όχι όμως και τα πάσης φύσεως καθ' ύψος ή κατ' επέκταση υπάρχοντα προσκτίσματα ή αλλοιώσεις που δεν συνάδουν με την αρχική μορφή των κτιρίων. Ο καθορισμός των προσκτισμάτων και των αλλοιώσεων των αρχικών κτιρίων πραγματοποιείται από την Επιτροπή Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ).

3. Στα χαρακτηριζόμενα ως διατηρητέα κτίρια απαγορεύεται κάθε αφαίρεση, αλλοίωση ή καταστροφή τόσο των επί μέρους αρχιτεκτονικών ή καλλιτεχνικών και διακοσμητικών στοιχείων τους, όσο και των κτιρίων

συνολικά, πλην των προσκτισμάτων ή των στοιχείων των κτιρίων για τα οποία η ΕΠΑΕ έχει γνωμοδοτήσει για την αφαίρεσή τους.

4. Επιτρέπεται η επισκευή, ο εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων, η ενίσχυση στον φέροντα οργανισμό, καθώς και επεμβάσεις για λόγους λειτουργικούς των προτεινόμενων ως διατηρητέων κτιρίων, εφόσον δεν αλλοιώνεται ο αρχιτεκτονικός χαρακτήρας τους και δεν θίγονται τα διατηρητέα στοιχεία τους.

5. Δεν επιτρέπεται η τοποθέτηση φωτεινών ή μη επιγραφών και διαφημίσεων στα διατηρητέα κτίρια.

Επιτρέπεται η τοποθέτηση επιγραφών μικρών διαστάσεων που πληροφορούν για τη χρήση των χώρων των κτιρίων.

6. Αιτήσεις για προσθήκη στα διατηρητέα κτίρια αποστέλλονται από την Πολεοδομική Υπηρεσία στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ με γνώμη της Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου (ΕΠΑΕ) για ειδικές ρυθμίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. 2 του Ν. 2831/2000 (Α΄ 140) εφόσον δεν παραβλάπτονται τα διατηρητέα κτίρια και ο χώρος που τα περιβάλλει.

7. Για οποιαδήποτε επέμβαση στο εξωτερικό ή εσωτερικό των διατηρητέων κτιρίων, όπως και για την τοποθέτηση επιγραφών απαιτείται έγκριση της ΕΠΑΕ.

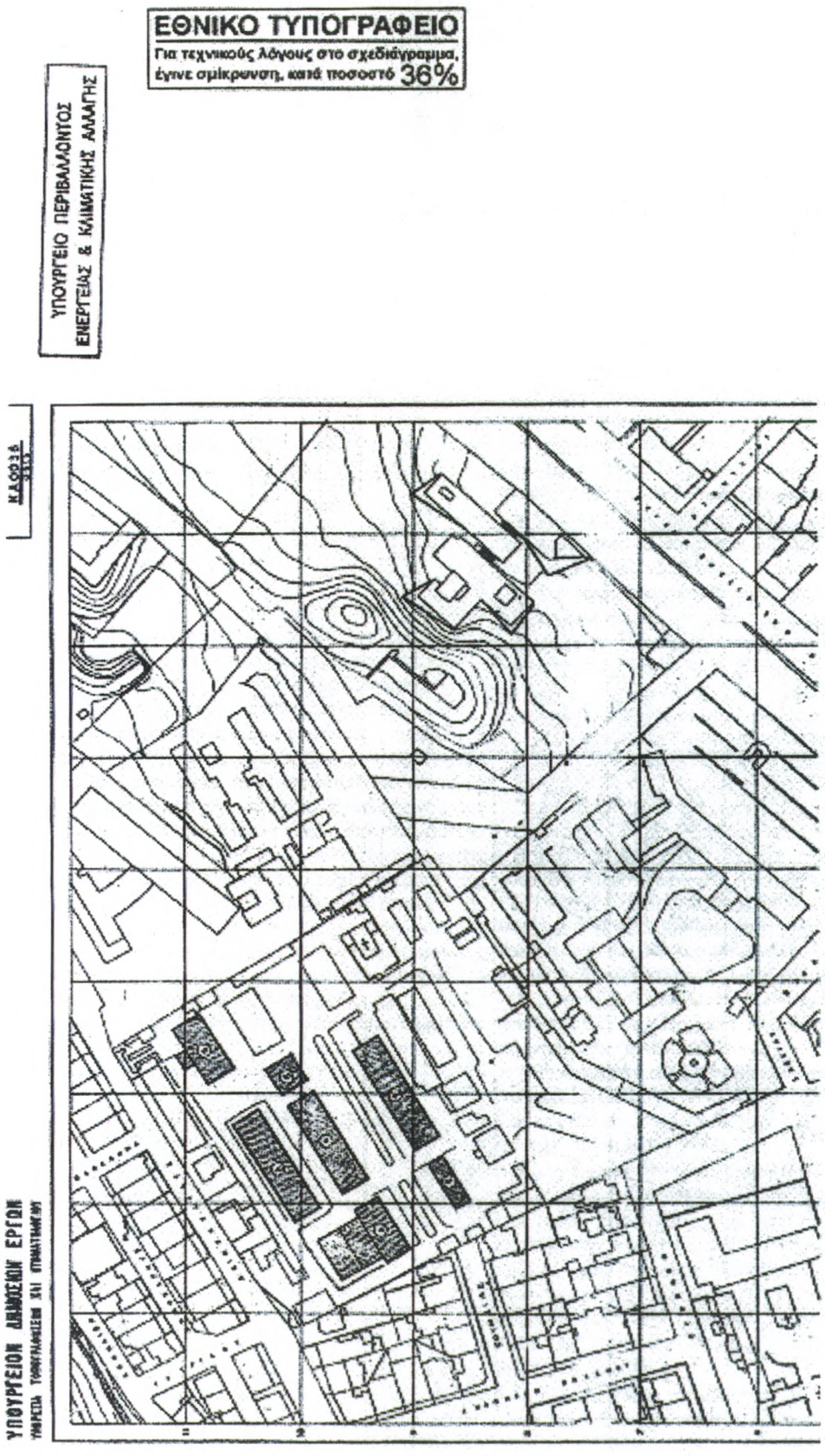
8. Η ισχύς της παρούσας απόφασης αρχίζει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 28 Ιανουαρίου 2010

Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Για τεχνικούς λόγους στο σχεδιάγραμμα, έγινε σμίκρυνση, κατά ποσοστό 36%
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ
ΚΑΘΟΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Αθήνα, 26 Οκτωβρίου 2010
Αρ. Πρωτ. 856/ΕΕ - **80/ΣΑΚ**

Κυρία Λίνα Μενδώνη
Γενική Γραμματέα ΥΠΠΟΤ
Υπουργείο Πολιτισμού
Μπουμπουλίνας 20-22
10682 Αθήνα

Αξιότιμη κυρία Γενική,

Το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού ήταν ένας από τους πολλούς φορείς που είχαν ζητήσει την προστασία του πρώην 401 στρατιωτικού νοσοκομείου στο Κολωνάκι, όταν το 2003 είχε ανακοινωθεί ότι η Εκκλησία της Ελλάδας σκοπεύει να κτίσει στον ιστορικό αυτό χώρο μεγάλων διαστάσεων ξενοδοχείο. Είχαμε μάλιστα ζητήσει την κήρυξη ως διατηρητέου μνημείου των κτηρίων και του περιβάλλοντος χώρου. Η γνωμοδότηση του ΚΣΝΜ για χαρακτηρισμό των 3,5 κτηρίων δεν υπογράφτηκε από κανέναν υπουργό πολιτισμού και το θέμα εκκρεμεί να εξετασθεί εκ νέου στο ΚΣΜΝ. Εν τω μεταξύ μέσα στο 2010 η υπουργός ΠΕΚΑ χαρακτήρισε επτά από τα κτήρια ως διατηρητέα μνημεία.

Με την επιστολή αυτή θα θέλαμε να μας ενημερώσετε πού βρίσκεται το θέμα από πλευράς Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού και να σας εκφράσουμε τη θέση του Συμβουλίου μας η οποία είναι ο χαρακτηρισμός του συνόλου των κτηρίων και του περιβάλλοντος χώρου ως διατηρητέου μνημείου.

Με εκτίμηση

Γιάννης Μιχαήλ
Πρόεδρος
Ελληνικής Εταιρείας

Κώστας Καρράς
Πρόεδρος
Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 10558 Αθήνα, · Τηλ: + 30 210 3225 245, + 30 210 3226 693, Fax +30 210 3225 240 e-mail: elet@ellinikietairia.gr, www.ellet.gr
Μέλος/Member: International Union for Conservation of Nature and Natural Resource (IUCN), Europa Nostra/IBI, European Environment Bureau (EEB), Mediterranean Information Office for the Environment, Culture and Sustainable Development (MIO-ECSDE)

† Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Β'

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Αρ. Πρωτ. Φ 995 ΣΑΚ Υπηρεσία 31.7.09

Ἀρ. Πρωτ. #/ΕΞ/Γ4425/2009 Ἐν Ἀθήναις, τῇ 20ῇ Ἰουλίου 2009

Ἀξιοτίμους
κους Μιχαὴλ & Παλαιοκρασσᾶν
Ἑλληνικὴ Ἑταιρεία Περιβάλλοντος & Πολιτισμοῦ
Τριπόδων 28
105 58 ΑΘΗΝΑΣ

Ἀξιότιμοι κύριοι,

Ἔλαβα τὴν ἐπιστολή σας καὶ μελέτησα μὲ προσοχὴ τὸ μνημόνιό σας τὸ ὁποῖο παραπέμπω σὲ ἐπιτροπή μας νὰ ἀσχοληθῇ μὲ αὐτὸ καὶ νὰ μᾶς εἰσηγηθῇ σχετικῶς.

Εὐχόμενος τὴν εὐλογία τοῦ Κυρίου γιὰ τὸ θέρος διατελῶ,

Μὲ εὐχὲς πατρικές,

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Προς την Αυτού Μακαριότητα τον
Αρχιεπίσκοπο Αθηνών & Πάσης Ελλάδος
κ.κ. Ιερώνυμο
Ενταύθα

Αθήνα, 09 Μαρτίου 2010
Αρ. Πρωτ. 257/Ε.Ε

Μακαριότατε,

Η πρόσφατη απόφαση χαρακτηρισμού ως διατηρητέων επτά κτηρίων του πρώην 401 στρατιωτικού νοσοκομείου στο Κολωνάκι, επανέφερε στην επικαιρότητα το θέμα της ορθολογικής αξιοποίησης όλων των εκεί κτηρίων. Στο θέμα αυτό αφιερώνουμε και το τελευταίο τεύχος του Δελτίου που εκδίδει κάθε τρίμηνο η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ και το οποίο σας επισυνάπτουμε.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ έχει ασχοληθεί συστηματικά με αυτό το θέμα και έχει επεξεργαστεί συγκεκριμένες συνημμένες προτάσεις (6 Μαΐου 2009, αρ. Πρωτ. 570/Ε.Ε., 78/ΣΑΚ), οι οποίες θα ερχόντουσαν να εξυπηρετήσουν εποικοδομητικά τους σκοπούς της Εκκλησίας, συνδυάζοντας την επίτευξη των σκοπών αυτών με τη σωτηρία των αξιόλογων αυτών κτηρίων.

Γνωρίζοντας τη μεγάλη ευαισθησία σας για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτισμικής κληρονομιάς παρακαλούμε, Μακαριότατε, να μας ορίσετε μια συνάντηση, σε συνέχεια της επιστολής μας της 20ης Ιουλίου 2009, υπ' αρ. Πρωτ. σας #/ΕΞ/Γ2425/2009, πιστεύοντας ότι οι παραπάνω προτάσεις εάν υιοθετηθούν θα τύχουν όχι μόνον αποδοχής αλλά και εκτίμησης εκ μέρους της ευρύτερης κοινής γνώμης.

Με ιδιαίτερο σεβασμό

Γιάννης Μιχαήλ
Πρόεδρος

Τριπόδων 28, 10558 Αθήνα, • Τηλ: + 30 210 3225 245, + 30 210 3226 693, Fax +30 210 3225 240 e-mail: elet@ellinikietairia.gr, www.ellet.gr
Μέλος/Member: International Union for Conservation of Nature and Natural Resource (IUCN), Europa Nostra/IBI, European Environment Bureau (EEB), Mediterranean Information Office for the Environment, Culture and Sustainable Development (MIO-ECSDE)

1	**ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**	ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΠΑΡΚΟ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ	08:00 - 14:00	Παρασκευή	**Βιοκαλλιεργητών Λαϊκών Αγορών Κρήτης**

ΔΗΩ ® ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ © All rights reserved
Αριστοτέλους 38 , 10433 Αθήνα .Τηλ. 210 - 8224384 Fax: 210 - 8218117 e-mail:info@dionet.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος & Πολιτισμού

Τριπόδων 28, 10558 Πλάκα, Αθήνα, [T] +30 210 3225 245, +30 210 3316 649, [F] +30 210 3225 240,
e-mail: elet@ellinikietairia.gr www.ellet.gr

Αθήνα, 6 Μαΐου 2009
Αρ. Πρωτ. 570 /ΕΕ - **78/ΣΑΚ**

Προς την Αυτού Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών
και πάσης Ελλάδας κ.κ. Ιερώνυμο

Θέμα: Πρόταση Αναστήλωσης των κτιρίων του Πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου

Μακαριώτατε,

Η πρότασή μας αφορά στη μελέτη αναστήλωσης των δεκατριών αρχιτεκτονικά αξιόλογων κτιρίων του Πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου με στόχο να δημιουργηθεί ένας ζωντανός πολιτιστικός χώρος στο κέντρο των Αθηνών, όπου θα αναπτύσσονται διάλογοι γύρω από τις τέχνες, τα σύγχρονα κοινωνικά θέματα και την Ορθόδοξη παράδοση. Η πρότασή μας είναι οι νέες χρήσεις των κτιρίων να υπερκαλύπτουν τα έξοδα λειτουργίας, όχι όμως αναγκαστικά το κάθε κτίριο να καλύπτει τα δικά του λειτουργικά έξοδα. Ως χρήσεις ένδεκα εκ των δεκατριών κτιρίων θα προτείναμε ενδεικτικά τις εξής:

1. Ξενών φιλοξενίας, για προσκεκλημένους από περιοχές εκτός Αθηνών, οι οποίοι θα συνεισφέρουν σε δράσεις οργανωμένες στον υπόλοιπο χώρο.
2. Ραδιοφωνικός σταθμός της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, που σήμερα λειτουργεί στη Μονή Πετράκη και το οποίο, μεταφερόμενο στον προτεινόμενο χώρο θα αντλεί εύκολα υλικό και από τα γεγονότα που θα οργανώνονται σε άλλα κτίρια του συγκροτήματος.
3. Κέντρο Ψαλτικής Τέχνης που θα βασίζεται σε δύο άξονες:
   α) την **Διδασκαλία**, με την προοπτική μιας ευρείας παιδαγωγικής στην ψαλτική τέχνη που να προσελκύει νέους και νέες, δημιουργώντας ένα ζυμωτήριο νέων ψαλτών. Τα τμήματα θα απευθύνονται σε παιδιά, έφηβους και ενήλικες. Επίσης θα μπορούσε να προσφέρονται μαθήματα εξοικείωσης με την υμνολογία της εκκλησίας για το πιο ευρύ φιλόμουσο κοινό. Την ψαλτική τέχνη θα διδάσκουν εκ περιτροπής οι καλύτεροι δάσκαλοι από τον ελληνορθόδοξο κόσμο, προκειμένου να διατηρηθεί μια από τις βασικότερες και πολυτιμότερες εκκλησιαστικές τέχνες. Η παρουσία και λειτουργία του παρεκκλησίου μέσα στον ευρύτερο χώρο, θα δίνει την δυνατότητα της ζωντανής εφαρμογής της τέχνης αυτής στη λειτουργική ζωή της ορθόδοξης λατρείας με την οποία είναι άρρηκτα συνυφασμένη.
   β) την Έρευνα, που θα βασίζεται στην επιστημονική μελέτη της εκκλησιαστικής μας παράδοσης και σύγκριση με άλλες εκκλησιαστικές παραδόσεις. Σημαντικός στόχος, θα είναι η φιλοξενία ελλήνων και ξένων επιστημόνων και μουσικολόγων μέσω συνεδρίων, που θα έχουν στόχο την έρευνα της ανατολικής ορθόδοξης μουσικής παράδοσης. Οι εκδόσεις, οι χώροι επαγγελματικών ηχογραφήσεων και κάποιες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος & Πολιτισμού

Τριπόδων 28, 10558 Πλάκα, Αθήνα, [T] +30 210 3225 245, +30 210 3316 649, [F] +30 210 3225 240,
e-mail: elet@ellinikietairia.gr www.ellet.gr

συναυλίες θα μπορούσαν να είναι τρόποι εξασφάλισης πόρων. Σημαντική θα ήταν η ίδρυση μουσικής βιβλιοθήκης όπου θα τηρούνται σημαντικά χειρόγραφα, έντυποι μουσικοί κώδικες ακόμα και σε ηλεκτρονική μορφή, σπάνιες ερμηνείες και δίσκοι.

4. Κέντρο Παραδοσιακής Μουσικής και Χορού, που θα λειτουργεί με τα ίδια κριτήρια όπως το κέντρο Ψαλτικής Τέχνης με επίκεντρο τη διδασκαλία παραδοσιακών οργάνων, τραγουδιού και λαϊκών χωρών και την επιστημονική έρευνα της παραδοσιακής μουσικής και χωρών. Οι μετακλήσεις και φιλοξενία παραδοσιακών οργανοπαικτών από την Ελλάδα και το εξωτερικό που θα προβάλλουν τις μουσικές τους θα προσελκύσει το ενδιαφέρον του πλατύτερου κοινού, και ιδίως του νεώτερου. Για το λόγο αυτό θα έπρεπε να συμπεριληφθεί αίθουσα εκδηλώσεων. Και εδώ μπορεί να δημιουργηθεί σύγχρονη βιβλιοθήκη με αρχείο καταγραφής ιστορικών ηχογραφήσεων της παραδοσιακής μουσικής και πωλητήριο δίσκων.
5. Κέντρο Αγιογραφίας και χειροτεχνίας, όπου οι ενδιαφερόμενοι θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθούν και να μαθαίνουν την Αγιογραφία και παραδοσιακές χειροτεχνίες, οι οποίες κινδυνεύουν να χαθούν, π,χ. ξυλογλυπτική, σμάλτο, μεταλλοτεχνία, κέντημα, ίσως δε και υφαντική. Θα υπήρχε πωλητήριο αντικειμένων παραδοσιακής χειροτεχνίας προερχόμενων από όλο τον ελληνικό κόσμο. Το κέντρο αυτό θα πρέπει να είναι κερδοφόρο.
6. Κέντρο Ορθοδοξίας και Τέχνης: Χώροι για εκθέσεις, προβολές και μαθήματα με στόχο τον διάλογο και τη παρουσίαση της σχέσης της Ορθόδοξης παράδοσης με τη λογοτεχνία, αρχιτεκτονική, γλυπτική, ζωγραφική, θέατρο και κινηματογράφο. Το κέντρο αυτό θα συμπεριλάμβανε βιβλιοπωλείο, που θα απέφερε πρόσθετα έσοδα.
7. Δυο κτίρια τα οποία θα λειτουργούν ως κέντρα διαλόγου με τους μετανάστες. Η μετανάστευση αντιπροσωπεύει ένα από τα καίρια φαινόμενα της εποχής μας, που απ'ότι φαίνεται θα αυξάνεται σταθερά κατά τις επόμενες δεκαετίες. Τα δυο αυτά κτίρια δεν θα σκοπεύσουν στην κερδοφορία αλλά θα αντιπροσωπεύουν μια μεγάλη συμβολή της Αρχιεπισκοπής σε ένα από τα μεγαλύτερα σύγχρονα προβλήματα θα έχουν αντίστροφες αποστολές:

   (α) Παρουσίαση της ελληνικής παράδοσης για τους μετανάστες: Περιοδικές εκθέσεις για την εκκλησιαστική και εθνική παράδοση με ευκαιρία παρακολούθησης μαθημάτων ελληνικής γλώσσας, ελληνικής ιστορίας και Ορθόδοξης παράδοσης για όσους μετανάστες το επιθυμούν.

   (β) Παρουσίαση ομάδων μεταναστών στο αθηναϊκό κοινό: Περιοδικές εκθέσεις από διαφορετικές ομάδες μεταναστών, οι οποίοι θα παρουσιάζουν τις ιδιαίτερές τους παραδόσεις και τη σύγχρονη εκφραστική τους δημιουργία, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών τους παραδόσεων, προσφέροντας ευκαιρίες για διάλογο με το ευρύτερο ελληνικό κοινό ο οποίος έτσι θα έρθει σε επαφή με τα βιώματα και τους προβληματισμούς τους. Θα μπορούσαν να υπάρξουν και οργανωμένες επισκέψεις από ενορίες, ιδίως εκείνες που έχουν μετανάστες της συγκεκριμένης παράδοσης εγκατεστημένους στην περιοχή τους.
8. Κέντρο Ορθοδοξίας και Περιβάλλοντος, που θα περιλαμβάνει χώρους εκθέσεων, προβολών, μαθημάτων και διαλόγου μεταξύ του κοινού και επιστημόνων διαφόρων ειδικοτήτων, όπως αρχαιολόγους, τεχνικούς εναλλακτικών μορφών ενέργειας, ειδικούς σε ζητήματα ανακύκλωσης κ.α. Στόχος θα είναι να καλύπτεται ο ευρύτερος χώρος περιβάλλοντος και πολιτισμού.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Περιβάλλοντος & Πολιτισμού

Τριπόδων 28, 10558 Πλάκα, Αθήνα, [T] +30 210 3225 245, +30 210 3316 649, [F] +30 210 3225 240,
e-mail: elet@ellinikietairia.gr www.ellet.gr

9. Εστιατόριο / καφενείο με παραδοσιακό φαγητό, πάντοτε μέσα στα πλαίσια που θέτουν οι νηστείες και εορτές της Ορθόδοξης παράδοσης και με εποχικές προσκλήσεις σε παραδοσιακούς μαγείρους από περιοχές εκτός Αθηνών. Το εστιατόριο αυτό θα πρέπει να είναι κερδοφόρο.
10. Εστιατόριο με φαγητό υψηλής μαγειρικής τέχνης, συμπεριλαμβανομένης της αρχαίας και της βυζαντινής παράδοσης, επίσης μέσα στα πλαίσια που θέτουν οι νηστείες και εορτές της Ορθόδοξης παράδοσης και με εποχικές προσκλήσεις σε παραδοσιακούς μαγείρους από περιοχές εκτός Αθηνών. Το εστιατόριο αυτό θα πρέπει να στοχεύει και σε υψηλή κερδοφορία.

Σκόπιμα δεν κάναμε πρόταση για τα δυο επιπλέον κτίρια, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν με κοινωνικά και εκκλησιαστικά παραγωγικό τρόπο, ανάλογα των προτάσεων που οπωσδήποτε θα κατατεθούν από τη στιγμή, που θα γίνει γνωστή η πρόθεση της Αρχιεπισκοπής Αθηνών να διασώσει και να αναστηλώσει τα κτίρια αυτά, τα οποία κοσμούν το κέντρο των Αθηνών και να τα χρησιμοποιήσει με έναν τρόπο εξίσου ωφέλιμο για την Εκκλησία και την αθηναϊκή κοινωνία γενικότερα.

Η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού παραμένει στη διάθεση της Αρχιεπισκοπής Αθηνών για τις πτυχές της πρότασης και πραγμάτωσης του ως άνω σχεδίου, που εμπίπτουν στους στόχους μας.

Πιστεύομε ότι το σχέδιο εάν υιοθετηθεί θα τύχει ευνοϊκότατης αντίδρασης εκ μέρους της ευρύτερης κοινής γνώμης.

Με σεβασμό,

Γιάννης Μιχαήλ
Πρόεδρος

Γιάννης Παλαιοκρασσάς
Αντιπρόεδρος

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 21
105 56 ΑΘΗΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Αρ. Πρωτ. 440
Ημερομηνία 29-4-10

Ἀρ. Πρωτ. /ΕΞ/Γ/1308/2010

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12ῃ Ἀπριλίου 2010

Ἀξιότιμον
κον Ἀντώνιον Ζαμπέλην
Γενικὸν Δ/ντὴν Ε.Κ.Υ.Ο.
Ἰω. Γενναδίου 14
115 21 ΑΘΗΝΑΣ

Ἀξιότιμε κε Ζαμπέλη,

Σεπτῇ ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν & πάσης Ἑλλάδος κου Ἱερωνύμου διαβιβάζομεν ὑμῖν συνημμένως ἐπιστολὴν τοῦ κου Ἰωάννου Μιχαήλ, Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Περιβάλλοντος καὶ Πολιτισμοῦ, ἐπανερχομένων εἰς παλαιοτέραν πρότασίν των καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τὰ καθ᾽ ὑμᾶς.

Μετὰ πασχαλίων εὐχῶν,

Ἐκ τοῦ Ἰδιαιτέρου Γραφείου
τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

Ἀρχιμανδρίτης Ἀθηναγόρας Δικαιάκος

Συν.: ἡ ἀπὸ 9/3/2010 ἐπιστολὴ μετὰ συνημμένων

Κοιν.: κον Μιχαὴλ Ἰωάννου
Πρόεδρον Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας
Περιβάλλοντος καὶ Πολιτισμοῦ
Τριπόδων 28
105 58 ΑΘΗΝΑΣ

3
4
1

ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΩΗΝ 401 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΟΠΟΥ ΕΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΕ

Από τα μέσα περίπου του 19ου αιώνα και μέχρι την δεκαετία του 1950, η εδαφική περιοχή αμέσως ανατολικά της Μονής Πετράκη είχε παραχωρηθεί στο τότε Υπουργείο Στρατιωτικών γιά τον στρατωνισμό και την στέγαση διαφόρων Μονάδων και Υπηρεσιών, κυρίως Πεζικού και Υγειονομικού. Η ευρεία αυτή εδαφική έκταση πέρασε στην ιστορία του Ελληνικού Στρατού αλλά και της πόλης των Αθηνών με την ονομασία «Στρατιωτικά Παραπήγματα».

Στον χώρο λοιπόν που περικλείετο από τις οδούς Ιατρίδου, Αθηναίων Εφήβων, Δορυλαίου, Μακεδόνων και Κηφισσίας λειτούργησαν οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις του 1ου Συντάγματος Πεζικού το οποίο ιδρύθηκε με τον Νόμο ΧΚΕ' της 22.6.1877. Τα λιθόκτιστα οικήματα τα οποία «φθάνουν μέχρι το ήμισυ του πλάτους της οδού Ιατρίδου (Τοπογραφικό σκαρίφημα, συνημ. 1) καθώς και τα κτίρια του Πάρκου Ελευθερίας (ένα από αυτά ήταν το Διοικητήριο) αποτελούν ίχνη του παλιού Στρατοπέδου. Μάλιστα, ένα από τα πιό παλιά κτίρια του Στρατοπέδου που υφίσταται έως σήμερα, είναι το οίκημα Λυράκη στο οποίο από το 1882 λειτουργούσε η Σχολή Υπαξιωματικών και το οποίο χρησιμοποιήθηκε αργότερα από το παλιό Νοσοκομείο. Το παλιό αυτό κτίριο φαίνεται σε φωτογραφία του 1887 (συνημ. 2).

1882

Την 1η Ιουλίου του 1882 γίνεται η σύσταση του Σχολείου Υπαξιωματικών βάσει του Νόμου ΑΛΒ' ο οποίος υπογράφεται από τον Χαρίλαο Τρικούπη και από τον Γεώργιο τον Α' (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, συνημ. 3). Το Σχολείο αυτό εγκαθίσταται «εις τα προς νότον κτήρια των παραπηγμάτων της οδού Κηφησίας (Στρατώνων Πεζικού), εις ά, από του 1897 έχει εγκατασταθεί στρατιωτικόν νοσοκομείον» (Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, Τόμος 10ος, συνημ. 4).
Σύμφωνα δε με τα αναφερόμενα στην Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια (συνημ. 5), «Η Σχολή Υπαξιωματικών υπήρξε μιά των αρίστων στρατιωτικών σχολών, ού μόνον αποδώσασα αρίστους αξιωματικούς, αλλά και συντελέσασα εις την δημιουργίαν αρίστου πυρήνος υπαξιωματι-

κών, εις ούς πολλά οφείλει ο στρατός του 1912 και 1913». Η Σχολή Υπαξιωματικών λειτούργησε στον χώρο επί μιά δεκαετία και από το 1892 μετεφέρθει στο Μέγαρο της Σχολής Ευελπίδων (Ιστορία της Στρατιωτικής Σχολής Υπαξιωματικών, συνημ. 6).

1897

Μετά την κήρυξη του «ατυχούς» Ελληνοτουρκικού πολέμου, τα κτίρια της Σχολής Υπαξιωματικών (κτίρια αρ.1, 3 και 4 τοπογραφικό σκαρίφημα, συνημ. 1) χρησιμοποιούνται ως πρόσκαιρο παράρτημα του Στρατιωτικού Νοσοκομείου στου Μακρυγιάννη γιά την περίθαλψη των τραυματιών και ασθενών του Ελληνοτουρκικού Πολέμου. Η χρήσις του εκείνη συνεχίστηκε και μετά τον τερματισμό του πολέμου.

1904

Εγκαθίσταται στον χώρο το Α' Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο των Αθηνών το οποίο υπήρξε το τρίτο κατά χρονολογική σειρά νοσοκομείο α' τάξεως μετά το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Ναυπλίου που ιδρύθηκε το 1825 και λειτούργησε έως το 1940 και μετά το Στρατιωτικό Νοσοκομείο στην περιοχή Μακρυγιάννη του οποίου τα εγκαίνια έγιναν το 1836 («Κολωνάκι – Λυκαβηττός», συνημ. 7, σελ. 269). Το Α' Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο, η σύσταση του οποίου έγινε με το από 17 Μαρτίου 1899 Βασιλικό Διάταγμα, «εγκαταστάθηκε στην περιοχή κοντά στην Μονή Πετράκη - θέση «Παραπήγματα» (Ιλίσσια) πίσω από το σημερινό ΝΙΜΤΣ» (Ιστορικά Θέματα, συνημ. 8). Ο χώρος μέσα στον οποίον λειτούργησε το παλιό νοσοκομείο «περιβάλλεται από τις οδούς Ιατρίδου, Δεινοκράτους (όπου ο μανδρότοιχος), Ναυτικό Νοσοκομείο ανατολικά και από το ΝΙΜΤΣ» (συνημ. 7, σελ. 269). Στον υπόλοιπο χώρο πέραν του ορίου με το Ναυτικό Νοσοκομείο εξακολουθούσε, μέχρι πρόσφατα, να λειτουργεί το παλιό Στρατόπεδο (συνημ.11).

Σε διάλεξή που έδωσε ο Υποστράτηγος Υγειονομικού Αντώνης Μοσχωνάς στις 12 Δεκεμβρίου, 1985 (συνημ. 10, σελ. 7 και 8), το νοσοκομείο εκείνο αναπτύχθηκε «με βάση τις γαλλικές επιστημονικές αντιλήψεις του παρελθόντος αιώνος και των αρχών του παρόντος, που ήταν κατά την προμικροβιακή εκείνη εποχή η οικοδόμηση των νοσοκομείων κατά περίπτερα, όπως τα βλέπουμε και σήμερα στο Παρίσι».

Οπως αναφέρει ο Κος Μοσχωνάς, η διάταξη αυτή «με τα σημερινά δεδομένα αποτελεί μειονέκτημα, τότε όμως το Στρατιωτικό αυτό Νοσοκομείο υπήρξε πρότυπο και η γενική εμφάνισή του και η αρτιότητά του ήταν τέτοια, που εξέπληξε τους γιατρούς και δημοσιογράφους της εποχής που το επισκέφθηκαν στα εγκαίνιά του και γράψανε σχετικά στην εφημερίδα «Ιατρικός Μηνύτωρ»» (συνημ. 11).

Το παλιό εκείνο νοσοκομείο, παρ' όλες τις αντιξοότητες, απετέλεσε την βασική υγειονομική κυψέλη του ελληνικού στρατού. Από το 1904 και μέχρι το 1971 χρησιμοποιήθηκε αδιάκοπα από το Α' Στρατιωτικό Νοσοκομείο (1904-1945), το οποίο μετονομάστηκε σε 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο (1945-1971). Σε αυτό ακριβώς το νοσοκομείο νοσηλεύτηκαν χιλιάδες ασθενείς και τραυματίες (αξιωματικοί και οπλίτες) των Βαλκανικών Πολέμων 1912-13, του Μακεδονικού μετώπου 1916-18, της Μικρασιατικής Εκστρατείας 1919-1922, του Ελληνοιταλικού και Ελληνογερμανικού Πολέμου 1940-41, της Κατοχής 1941-44 και των πολεμικών επιχειρήσεων 1944-45 και 1946-49 (Ιστορικά Θέματα, συνημ. 8). Στο νοσοκομείο αυτό αναπτύχθηκε επίσης κέντρο ερευνών και υπήρξε το βασικό νοσοκομείο εκπαίδευσης των νεωτέρων υγειονομικών αξιωματικών και των αδελφών νοσοκόμων.

Επειδή, όπως αναφέραμε παραπάνω, η διάταξη των κτιρίων κατά θαλάμους και περίπτερα είχε μειονεκτήματα και εμπόδιζε την σωστή λειτουργία του, «το όνειρο παντός υγειονομικού αξιωματικού ήτο», σύμφωνα με τον Κο Μοσχωνά «να κατεδαφισθεί και στην θέση του να κτισθεί σύγχρονο Στρατιωτικό Νοσοκομείο. Αντιθέτως, ιδιώται ιατροί σπουδασμένοι στη Γαλλία, π.χ. Κατακουζηνός και άλλοι, διεκήρυτταν ότι πρέπει να παραμείνει, όπως στην Γαλλία, που διατήρησε τα παλαιά της νοσοκομεία (Val de Grace), ως συνδεδεμένα με την ιστορία της ιατρικής σ' αυτήν» (συνημ. 10, σελ. 11-12)

Τελειώνοντας αυτό το σύντομο ιστορικό, θα θέλαμε να σας αναφέρουμε ότι τρία από τα υπάρχοντα κτίρια χρησιμοποιούνται επί 30 χρόνια από το Ενιαίο Εκκλησιαστικό Λύκειο Αθηνών η διεύθυνση του οποίου θεωρεί τον χώρο ως τον καταλληλότερο γιά τα Σχολεία και ζητά την «αφιέρωσιν του εις την στέγασιν όλων των Αθηναικών Εκκλησιαστικών

Εκπαιδευτηρίων» (Επιστολή Σχολάρχη Πρωτ. Βασ. Βολουδάκη προς την Ιεράν Σύνοδον, συνημ. 12, σελ. 4).

Ελισάβετ Ηλιοπούλου

Αρχιτέκτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ

Παππάς Αναστάσιος, «Κολωνάκι – Λυκαβηττός», Ενας Σύντομος Ιστορικός Περίπατος στο Παρελθόν, Σύλλογος των Αθηναίων, 1991

Μοσχωνάς Αντώνης, Υποστράτηγος Υγειον., Διάλεξη στο 401 Γ.Σ.Ν.Α. στις 12.12.1985

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, Τόμος Δέκατος

Βιβλιοθήκη Πολεμικού Μουσείου Αθηνών

ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ, Τόμος Εκτος

Μπισογιάννης Ζήσης, Αρχίατρος, ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ, 1984, Σύντομη Ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων Αθηνών και ιδιαίτερα του 401 Γ.Σ.Ν.Α.

Φωτόπουλος Χρήστος, Αντιστράτηγος, Επίτιμος Γενικός Επιθεωρητής Στρατού, Ιστορικός και Συγγραφέας, μεταξύ άλλων, της Ιστορίας της Σχολής Ευελπίδων

Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, Οδός Θαλού και Πιττακού 10

Ιατρικός Μηνύτωρ, Επιστημονικόν Δελτίον 15.10.1901

Επιστολή Σχολάρχη Πρωτ. Βασιλείου Ε. Βολουδάκη προς την Αγίαν και Ιεράν Σύνοδον στις 21 Αυγούστου, 2001

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2/30-1-2003

Αθήνα, **Πέμπτη 30 Ιανουαρίου 2003**, στις έξι **(6.00)** το απόγευμα, στο Αμφιθέατρο του κτιρίου του ΥΠΠΟ, στην οδό Μπουμπουλίνας 20-22, συνεδρίασε το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων όπως αυτό συστάθηκε με το ΠΔ 941/77 «Περί Οργανισμού του Υπουργείου Πολιτισμού» και συγκροτήθηκε με την υπ' αριθμ. Υ.Α. ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ/Α5/ΠΜΥ/59441/9-12-98 που τροποποιήθηκε με την ΥΠΠΟ/ΔΙΟΙΚ /Α5/38774/10-7-2002.

Στη Συνεδρίαση παραβρέθηκαν:

1. Λίνα Μενδώνη	Γενική Γραμματέας του ΥΠΠΟ και Πρόεδρος του ΚΣΝΜ
2. Αγγελική Καστανά	Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. στο ΥΠΠΟ
3. Νίκη Ζαμενοπούλου	Προϊσταμένη της 1ης ΕΝΜ
4. Μαρία Δανιά	Προϊσταμένη της 8ης ΕΝΜ
5. Γεώργιος Λάββας	Αρχιτέκτονας Καθηγητής Π.Α.
6. Παναγιώτης Καρύδης	Πολιτικός Μηχανικός, Καθηγητής ΕΜΠ
7. Γρηγόρης Ριζόπουλος	Γλύπτης, εκπρόσωπος ΕΕΤΕ
8. Βασίλειος Χανδάκας	Γενικός Δ/ντής Αναστήλωσης Μουσείων & Τεχνικών Έργων
9. Δημοσθένης Ζιρώ	Δ/ντής Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων του ΥΠΠΟ
10. Αμαλία Ηλιοπούλου	Αρχιτέκτονας Μηχανικός, εκπρ.ΤΕΕ
11. Ελπίδα Μακρή	Αρχ/νας Δ/ντρια Οικοδομικού και Κτιριακού Κανονισμού (ΥΠΕΧΩΔΕ)
12. Νικόλαος Ζίας	Καθηγητής Ιστορίας Τέχνης Πανεπιστημίου Αθηνών
13. Ισίδωρος Κακούρης	Δ/ντής Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
14. Εμμανουήλ Μπίρης	Καθηγητής ΕΜΠ, Αρχ/κή Σχολή

Στη Συνεδρίαση αυτή δεν παραβρέθηκαν αν και προσκλήθηκαν με το νόμιμο τρόπο τα μέλη: **Δημ.Παλιούρας** και η αναπληρώτριά του **Ε.Γατοπούλου**

Εισηγητές στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων ήταν οι:

Παρασκευή Παλαντζά	Προϊσταμένη της ΔΠΚΑΝΜ του ΥΠΠΟ
Σταματία Χατζηνικολάου	Προϊσταμένη της ΔΙΛΑΠ του ΥΠΠΟ

Γραμματείς στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων ήταν οι:

Μαρία Μυστακίδη	Μόνιμη υπάλληλος στο ΥΠ.ΠΟ.
Μαρία Μουλού	Μόνιμη υπάλληλος στο ΥΠ.ΠΟ.

ΘΕΜΑ 2ο *Χαρακτηρισμός ως μνημείων των κτιρίων του πρώην* ***401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου****, στο χώρο μεταξύ των οδών Δεινοκράτους, Ιατρίδου και επέκταση της οδού Σουηδίας στην* ***Αθήνα*** *(Κολωνάκι), ιδιοκτησίας του* ***Οργανισμού Διαχείρισης Εκκλησιαστικής Περιουσίας***

<u>Το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων αφού έλαβε υπόψη:</u>

1. Το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/4401/77696/23-12-2002 έγγραφο της ΔΙΛΑΠ προς το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων

2. Το με αρ. 29/24-10-2002 απόσπασμα πρακτικού του ΚΣΝΜ και τα όσα αναφέρονται σε αυτό και την αναβολή του θέματος προκειμένου να γίνει αυτοψία στο χώρο και τα κτίσματα του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου, από μέλη του ΚΣΝΜ.

3. Το από 1-11-2002 έγγραφο της ΔΙΛΑΠ (πρακτικό αυτοψίας) στο οποίο αναφέρεται τα όσα ειπώθηκαν κατά την αυτοψία της 30-10-2002 στο παραπάνω χώρο.

4. Όλα τα νεώτερα στοιχεία (φωτογραφίες και έγγραφα) που κατατέθηκαν από τους παρακάτω φορείς: α) Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ, β) αρχιτέκτων Νίκος Σιαπκίδης (για το Σύλλογο ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ), γ) ICOMOS, δ) ανακοίνωση της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ, ε) Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, στ) ερώτηση του Βουλευτή του Συνασπισμού Φώτη Κουβέλη, ζ) Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος (Υπηρεσία Οικονομικών) η) Ενιαίο Εκκλησιαστικό Λύκειο Αθηνών, θ) Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας.

5. Δημοσιεύματα, βιβλιογραφία, φωτογραφίες, σχέδια και όλα τα λοιπά έγγραφο του φακέλου.

6. Το ν.3028/02 "Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς" (ΦΕΚ 153/2002 τεύχος Α')

7. Τα άρθρα 13,14,15 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.2690/99" (ΦΕΚ 45/1999 τεύχος Α')).

8. Την εισήγηση της Προϊσταμένης της Διεύθυνσης Λαϊκού Πολιτισμού (ΔΙΛΑΠ) του ΥΠΠΟ Στ. Χατζηνικολάου στην οποία αναφέρει τα εξής στοιχεία:

1882 Στο ΦΕΚ 59/1-7-1882 υπογράφεται από τον τότε Βασιλέα Γεώργιο τον Α΄ και από τον Πρωθυπουργό Χ. Τρικούπη, ο Νόμος ΑΛΒ΄ περί συστάσεως Σχολείου Υπαξιωματικών στο χώρο των παραπηγμάτων του στρατώνος Πεζικού, στον οποίο το 1897 εγκατεστάθη το στρατιωτικό Νοσοκομείο (Παράρτημα του Νοσοκομείου που ήταν εγκατεστημένο στην περιοχή Μακρυγιάννη.

1897 Τα κτίρια της Σχολής Υπαξιωματικών χρησιμοποιούνται κατά την διάρκεια του πολέμου του 1897, ως πρόσκαιρο παράρτημα του Στρατιωτικού Νοσοκομείου στου Μακρυγιάννη για την περίθαλψη των τραυματιών και ασθενών του Ελληνοτουρκικού πολέμου.

1904 Εγκαθίσταται στον χώρο το Α' Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών το οποίο αποτέλεσε την βασική υγειονομική κυψέλη του ελληνικού στρατού και στο οποίο νοσηλεύθηκαν χιλιάδες τραυματίες και ασθενείς όλων των πολεμικών περιόδων από το 1912 έως το 1944. Αναπτύχθηκε επίσης εκεί κέντρο ερευνών και υπήρξε το βασικό νοσοκομείο εκπαίδευσης των νεωτέρων υγειονόμων αξιωματικών καθώς και των αδελφών νοσοκόμων.

1971 Το Νοσοκομείο, το ονομαζόμενο πλέον από το 1946, «401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο» μεταφέρεται στην οδό Μεσογείων, (μετά από 70 χρόνια) λειτουργίας του στον χώρο αυτό, και το οικόπεδο περιέρχεται στην ιδιοκτησία της Εκκλησίας. Στα κτίρια του Νοσοκομείου στεγάζεται έκτοτε και μέχρι σήμερα, το Ενιαίο Εκκλησιαστικό Λύκειο Αθηνών.

1984 Μετά από ενέργειες του τότε Δημάρχου Αθηναίων κ. Δ. Μπέη, της Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού, τα κτίσματα και ο περιβάλλων χώρος χαρακτηρίζονται ως ιστορικός τόπος από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Αττικής και Στερεάς Ελλάδας. Για κάποιο λόγο, το τυπικό σκέλος της διαδικασίας δεν ολοκληρώνεται.

1985 Με την αλλαγή του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (Ν. 1577/1985), τίθεται σε ισχύ το άρθρο 4 «Περί Προστασίας Αρχιτεκτονικής και Φυσικής Κληρονομιάς».

1988 Ολοκληρώνεται η σύνταξη του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου της Αθήνας (Γ.Π.Σ.) για τις χρήσεις γης (Φ.Ε.Κ. 80/Δ/4.2.88) από τον Οργανισμό Αθήνας σύμφωνα με το οποίο προβλέπονται για τον συγκεκριμένο χώρο οι εξής χρήσεις: κοινόχρηστο πράσινο, πολιτιστικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις εκπαίδευσης

1989 Από έγγραφο του Δήμου Αθηναίων με ημερομηνία 27-9-89 γίνεται εμφανής η πρόθεση της Εκκλησίας της Ελλάδος για ανέγερση, στον χώρο συνοδικού Μεγάρου

1990 (Ιούνιος) Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος καταθέτει στην Πολεοδομία φάκελο με αίτημα την κατεδάφιση των 15 κτιρίων του συγκροτήματος. Η αρχιτεκτονική επιτροπή εγκρίνει την κατεδάφιση και ο φάκελος προωθείται στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ για τα περαιτέρω

1990 (Αύγουστος) Σύμφωνα με το αρ. πρωτ. 52285/5950/24-8-90 έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ προς την Δ/νση Πολεοδομίας (ΕΠΑΕ) «τα κτίρια δεν παρουσιάζουν στοιχεία τα οποία θεωρούνται επαρκή για τον χαρακτηρισμό τους ως διατηρητέων.....επειδή το δομημένο περιβάλλον είναι διαμορφωμένο από σύγχρονες πολυόροφες οικοδομές». Επισημαίνει όμως ότι λόγω της θέσης της οικοπεδικής έκτασης η οποία από πολεοδομικής πλευράς κρίνεται ιδιαίτερα ευαίσθητη η συνηγορία της κατεδάφισης δίδεται με την προϋπόθεση ότι η ανέγερση του νέου κτιρίου και η θέση του στον παραπάνω χώρο, θα προκύψουν ύστερα από πανελλήνιο αρχιτεκτονικό διαγωνισμό. Η προκήρυξη αυτή αποτελεί προϋπόθεση για την προώθηση της άδειας κατεδάφιση

1991 Έκδοση του βιβλίου «Κολωνάκι – Λυκαβηττός» του Κ. Αναστασίου Παππά όπου αναφέρονται πολύ σημαντικά ιστορικά στοιχεία, αναλυτικοί χάρτες και παλιές φωτογραφίες για το παλιό Νοσοκομείο και τον τρόπο λειτουργίας του.

1992 (Αύγουστος) Ο Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ σύμφωνα με το υπ' αρ. 78510/8068/24.8.92) έγγραφο αποδέχεται το αίτημα της Ιεράς Συνόδου «για την μη προκήρυξη Πανελληνίου Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού για την ανέγερση νέου κτιρίου.....προκειμένου να συντομευθεί ο χρόνος υλοποίησης του έργου».

1993 Μάιος Εκδίδεται μετά από τρία χρόνια η άδεια κατεδάφισης αρ. 380/93 με ισχύ έξη μηνών. Όπως αναφέρει ο μηχανικός εφαρμογής στο φύλλο ελέγχου, η άδεια «δίδεται μετά το υπ' αρ.ιθμ. 78510/8068 έγγραφο του ΥΠΕΧΩΔΕ .

1993 (ΙΟΥΝΙΟΣ) Ολοκληρώνεται η πολεοδομική μελέτη χρήσεων γης για περιοχή Κολωνάκι – Λυκαβηττός που είχε ανατεθεί από τον Δήμο Αθηναίων σε πολεοδομικό γραφείο, όπου αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «Η καταστροφή του εν λόγω χώρου ...θα ήταν τεράστιο λάθος για την πρωτεύουσα του Κράτους»

1997 (Αύγουστος) Με την ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/ 3085/38918.6-8-97 (ΦΕΚ 753/Β/1997, χαρακτηρίστηκαν ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία τα κτίρια του Πάρκου Ελευθερίας, με τον περιβάλλοντα χώρο τους διότι (υπήρξαν τόπος βασανιστηρίων και μαρτυρίων των αγωνιστών της Δημοκρατίας στην διάρκεια της 7ετούς δικτατορίας.....καθώς και μνημειακός χώρος και σύμβολο της αντιδικτατορικής δημοκρατικής αντίστασης του Ελληνικού λαού για την υπεράσπιση των ελευθεριών του πολίτη και των δημοκρατικών του παραδόσεων

2001 Μάιος Έκδοση έγκρισης καταλληλότητας οικοπέδου» από τον ΕΟΤ με όρο την υπ' αρ. 380/93 άδεια κατεδάφισης η οποία έχει πάψει να ισχύει από το 1994. Επομένως η έγκριση είναι παράτυπη

2001 (Αύγουστος) Επιστολή του Σχολάρχη του Ενιαίου Εκκλησιαστικού Λυκείου Αθηνών Πρωτ. Βασιλείου Βολουδάκη, προς την Αγία και Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, στην οποία εκφράζει τη θλίψη του εξ' αιτίας της εντολής απομακρύνσεως του Ενιαίου Εκκλησιαστικού Λυκείου (το οποίο λειτουργεί στον ιστορικό χώρο επί 30ετία) μετά από απόφαση της Οικονομικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας «περί αξιοποιήσεως του οικοπέδου της οδού Δεινοκράτους.....».Ο Κος Βολουδάκης προτείνει την «αφιέρωσιν του οικοπέδου αυτού εις την στέγασιν όλων των Αθηναικών Εκκλησιαστικών Εκπαιδευτηρίων».

2002 (Ιανουάριος) Κατατίθεται φάκελος από τον Σύλλογο «Ο Λυκαβηττός» στην 1η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων με αίτημα τον χαρακτηρισμό των κτιρίων ιδιοκτησίας της Εκκλησίας ως διατηρητέων (αρ. πρωτ. 22/8.1.2002)

2002 (25 Φεβρουαρίου) Κατατίθεται από τον Σύλλογο «Ο Λυκαβηττός» στο ΥΠΕΧΩΔΕ (Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών), το αίτημα για χαρακτηρισμό των κτιρίων ως διατηρητέων. (Αρ. πρωτ. 2614/25.2.2002).

2002 (Φεβρουάριος) Η Εκκλησία της Ελλάδος καταθέτει νέο φάκελο στην Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων (Αρ. πρωτ. 4627/26.2.2002) με αίτημα την κατεδάφιση των παραπάνω αναφερομένων κτιρίων.

2002 (Μάρτιος) Ο Οργανισμός Αθήνας, κατόπιν ερωτήματος του Συλλόγου «Λυκαβηττός σχετικά με την ενδεχόμενη ανέγερση ξενοδοχείου στον χώρο του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου, δίνει την παρακάτω απάντηση:

«Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 4047/99 απόφαση του Συμβ. της Επικρατείας.... από την δημοσίευση της εγκριτικής του Γ.Π.Σ. Υπουργικής αποφάσεως, επιτρέπονται μόνο οι χρήσεις που αυτό προβλέπει, στην περίπτωση όπου δεν υφίσταται ειδικό Π.Δ. χρήσεων που καθορίζει συγκεκριμένη χρήση στον χώρο». Δηλαδή:κοινόχρηστο πράσινο, πολιτιστικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις εκπαίδευσης. Και συνεχίζει:

«Συμπληρωματικά σας ενημερώνουμε ότι στο πρόγραμμα του Ο.Ρ.Σ.Α για την ενοποίηση χώρων πρασίνου, πολιτιστικών και κοινωνικών λειτουργιών, το οποίο έχει εγκριθεί από την Ε/Ε του Ο.Ρ.Σ.Α. αλλά δεν έχει προωθηθεί η θεσμοθέτησή του, γιά την συγκεκριμένη ιδιοκτησία προβλέπεται η απόδοση τμήματος του περιβάλλοντος χώρου σε χώρο Κοινόχρηστου Πρασίνου ενώ για τα κτίρια προτείνεται η διατήρησή τους και με χρήση πολιτιστική-εκπαιδευτική» (έγγρ. Αρ. πρωτ. 609.2.02/6.3.2002).

2002 (Μάρτιος) Η 1η Εφορεία Νεωτ. Μνημείων με το υπ' αριθμ. 617/4.3.2002 Fax της προς την Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων ζητά την αναστολή των οποιωνδήποτε αποφάσεων για κατεδάφιση των κτιρίων του αναφερομένου στο θέμα συγκροτήματος , μέχρι να εκδοθεί, η σχετική απόφαση χαρακτηρισμού τους ή όχι ως διατηρητέων μνημείων από το ΥΠΠΟ.

2002 (11 Μαρτίου) Η 1η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων με το υπ' αριθμ. πρωτ. 22235/11-3-2002 έγγραφο της διαβιβάζει τον φάκελο του θέματος στην ΔΙΛΑΠ προκειμένου να παραπεμφθεί στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτ. Μνημείων προς εξέταση. Η εισήγηση της 1ης Εφορείας Νεωτ. Μνημείων, αναφέρεται στο χαρακτηρισμό ολόκληρου του συγκροτήματος ως διατηρητέου μνημείου

2002 (27 Μαρτίου) Η ΔΙΛΑΠ με το υπ' αρ. ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1089/16011/27-3-02 έγγραφό της παραπέμπει τον φάκελο του θέματος στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων προς εξέταση, εισηγούμενοι το χαρακτηρισμό του αναφερόμενο στο θέμα συγκροτήματος, εκτός των κτιρίων με αρ. 9, 11, 12, 13,όπως σημειώνονται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα

2002 (14 Μαϊου) Η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων με το υπ.αρ.6/9635 σχετικά με την κατεδάφιση των αναφερομένων στο θέμα κτισμάτων έγγραφό της προς το ΥΠΕΧΩΔΕ και το Υπουργείο Πολιτισμού αναφέρει ότι «με δεδομένη την από 9-5-02 εξώδικη όχληση θα προχωρήσουμε άμεσα τη σχετική διαδικασία και θα διαβιβάσουμε, όπως προβλέπει η νομοθεσία, το φάκελο στην αρμόδια ΕΠΑΕ για γνωμοδότηση»

2002 (29 Μαϊου) Η Διεύθυνση Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων με το υπ' αρ. 10668/29-5-02 έγγραφό της με θέμα «Χρήσης Γης» αναφέρει ότι δεν επιτρέπεται ανέγερση Ξενοδοχείου στο ΟΤ 35/68 διότι δεν είναι συμβατή με όσα ορίζει το άρθρο 9 ΦΕΚ 166/Δ/87

2002 **Σεπτέμβριος** Η εκκλησία της Ελλάδος, με το υπ' αρ. 3899/20-9-2002, έγγραφό της προς τη ΔΙΛΑΠ μας γνωρίζει ότι είναι αντίθετη, με τον προτεινόμενο από τη Διεύθυνσή μας χαρακτηρισμό του παραπάνω συγκροτήματος, ως διατηρητέου μνημείου από το ΥΠΠΟ.

2002 (Οκτώβριος)Το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων κατά την συνεδρία της 24-10-02 γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ της αναβολής της εξέτασης του θέματος προκειμένου να διενεργηθεί αυτοψία από τα μέλη του στο υπό εξέταση συγκρότημα προκειμένου να διαμορφωθεί επιτόπια άποψη. Η αυτοψία διενεργήθηκε την 30-10-02 και τα μέλη του ΚΣΝΜ επιφυλάχθηκαν να διατυπώσουν τις απόψεις τους κατά την συνεδρίαση της 30-1-03 όταν το θέμα τεθεί πάλι υπόψη του ΚΣΝΜ.

2002 (Δεκέμβριος) Η ΔΙΛΑΠ με το υπ' αρ. πρωτ. 4401/77696/23-12-2002, έγγραφό της , παραπέμπει το θέμα, στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, προκειμένου να εξετασθεί με τις διατάξεις του Ν. 3028/02 αποστέλλοντας παράλληλα και εισήγηση της Διεύθυνσης, στον ΟΔΕΠ,

2003 **Ιανουάριος)** Η Εκκλησιαστική Κεντρική Υπηρεσία Οικονομικών της Εκκλησίας της Ελλάδος, με έγγραφό της με αρ. πρωτ. 110/14-1-2003, μας γνωρίζει ότι αντιτίθεται στον χαρακτηρισμό του υπό εξέταση συγκροτήματος που εισηγείται η ΔΙΛΑΠ Συνοψίζοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε επιγραμματικά πλέον τα κυριότερα σημεία του θέματος, όπως αυτά προκύπτουν από τα έγγραφα που περιέχονται στον σχετικό φάκελο και είναι τα εξής:

- Απόφαση χαρακτηρισμού ως ιστορικού τόπου του χώρου τον οποίο βρίσκονται τα κτίρια του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου από το Τοπικό Συμβούλιο Μνημείων Αττικής και Στερεάς Ελλάδας, η οποία όμως δεν ολοκληρώθηκε.
- Η Εκκλησία της Ελλάδος κατατθέτει φάκελο στην Πολεοδομία με αίτημα την χορήγηση άδειας κατεδάφισης των κτιρίων του παραπάνω αναφερομένου συγκροτήματος . Την άδεια αυτή λαμβάνει την 28—5-93.Η διάρκεια της άδειας αυτής ορίζεται στους έξη μήνες.
- Η Εκκλησία της Ελλάδος επαναλαμβάνει το αίτημά της για την κατεδάφιση των προαναφερομένων κτιρίων προς την Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων (αριθμ. πρωτ. 4627/26-2-2002.)
- Από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι μέχρι σήμερα τουλάχιστον έχει λάβει αυτή την άδεια
- Η έγκριση καταλληλότητας του οικοπέδου από τον ΕΟΤ (Αρ. Πρωτ. 516815*) θέτει ρητά την προϋπόθεση να εφαρμοστεί η υπ' αριθμόν 380/1993 άδεια κατεδάφισης των υπαρχόντων κτιρίων, πράγμα που είναι αδύνατον δεδομένου ότι η άδεια αυτή έχει λήξει από τον Ιανουάριο του
- 1994 χωρίς δυνατότητα αναθεώρησής της, σύμφωνα με το ΦΕΚ 795/Δ/93 (Τρόπος εκδόσεως αδειών) .
- Ο Οργανισμός της Αθήνας επισημαίνει ότι:

«Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 4047/99 απόφαση του Συμβ. της Επικρατείας από την δημοσίευση της εγκριτικής του Γ.Π.Σ. Υπουργικής αποφάσεως, επιτρέπονται μόνο οι χρήσεις που αυτό προβλέπει, στην περίπτωση όπου δεν υφίσταται ειδικό Π.Δ. χρήσεων που καθορίζει συγκεκριμένη χρήση στον χώρο».Δηλαδή:

κοινόχρηστο πράσινο, πολιτιστικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις εκπαίδευσης

Και συνεχίζει: «Συμπληρωματικά σας ενημερώνουμε ότι στο πρόγραμμα του Ο.Ρ.Σ.Α. για την ενοποίηση χώρων πρασίνου, πολιτιστικών και κοινωνικών λειτουργιών, το οποίο έχει εγκριθεί από την Ε/Ε του Ο.Ρ.Σ.Α. αλλά δεν έχει προωθηθεί η. θεσμοθέτησή του, για την συγκεκριμένη ιδιοκτησία προβλέπεται η απόδοση τμήματος του περιβάλλοντος χώρου σε χώρο Κοινόχρηστου Πρασίνου ενώ για τα κτίρια προτείνεται η διατήρησή τους και χρήση πολιτιστική-εκπαιδευτική» (έγγρ. Αρ. πρωτ. 609.2.02/6.3.2002).

- Στο υπόμνημα του τοπογραφικού σκαριφήματος της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων με ημερομηνία 3-4-2002 που αφορά τον υπό συζήτηση χώρο αναφέρονται ως χρήσεις γης αυτές που προβλέπει το Γ.Π.Σ.
- Στο έγγραφο της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων με αρ. 10668/29-5-2002 με θέμα «Χρήσης Γης» επισημαίνεται ότι στο Ο.Τ. 35/68 δεν επιτρέπεται η ανέγερση Ξενοδοχείου διότι δεν είναι συμβατή η χρήση αυτή με όσα ορίζει το άρθρο 9 (ΦΕΚ 166/Δ/87)
- Επισημαίνουμε ότι σύμφωνα με το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής (μη επικυρωμένο) που μας παρέδωσε ο κ. Λιάσκας την 30-5-02 προκύπτει ότι τα κτίρια με αριθμό 1,2,3,6,7,8,9,11,12,13 που σημειώνονται στο συνημμένο τοπογραφικό σκαρίφημα, ρυμοτομούνται.
- Σημειώνουμε ότι οι χρήσεις γης δεν είναι αρμοδιότητα της Διεύθυνσής μας αλλά του ΥΠΕΧΩΔΕ και ότι τα στοιχεία που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους μνημονεύονται μόνο για την πληρότητα του φακέλου.
- Ο φάκελος του θέματος εισάγεται εκ νέου προς εξέταση στο ΚΣΝΜ, αφού τηρήθηκαν οι διαδικασίες που προβλέπει ο Ν. 3028/02 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς.»
- <u>Περιγραφή κτιρίων</u>:

Το αναφερόμενο στο θέμα συγκρότημα αποτελείται από μία ομάδα κτιρίων, η κατασκευή των οποίων ανάγεται σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Οι διαφορετικές χρήσεις των επί μέρους κτισμάτων, τα ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία τους, οι επεμβάσεις, τις οποίες έχουν υποστεί στην πάροδο του χρόνου, δεν αποδυναμώνουν την ανάγκη αντιμετώπισής τους ως ενός ενιαίου σύνολο σαφώς περιγεγραμμένου στο χώρο

Παρατηρώντας τα επί μέρους αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία τους, θα μπορούσαμε να τα διαχωρίσουμε σε τρεις κατηγορίες.

- Η πρώτη περιλαμβάνει τα κτίρια, τα οποία σημειώνονται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα με τους αριθμούς1, 3, 4 και 10.

Τα κτίρια αυτά παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της σπάνιας για την αθηναϊκή αρχιτεκτονική του 19ου αιώνα νεορομαντικής αντίληψης με την επιμελημένη εμφάνιση των λιθοδομών τους κατά τον μωσαϊκό τρόπο δόμησής τους και τη χαρακτηριστική μορφολογία αντίστοιχων κτιρίων γαλλικής αρχιτεκτονικής και όψιμου «Tudor» στυλ. Είναι γνωστό άλλωστε ότι τη στρατιωτική εκπαίδευση και τον εξοπλισμό του Ελληνικού

Στρατού είχαν αναλάβει την εποχή αυτή Γαλλικές Στρατιωτικές αποστολές, οι οποίες διέθεταν μηχανικούς έργων εφαρμογής.

Τα υπέρθυρα των ανοιγμάτων των παραπάνω κτιρίων είναι κατασκευασμένα με ορατούς ορθογωνικούς λίθους σε άρτια και αρμονική διάταξη και φέρουν ενδιαφέρουσες διακοσμητικές ζώνες, οι οποίες τα περιβάλλουν.

Είναι χαρακτηριστικό ότι παρόμοια μορφολογικά στοιχεία, (διακοσμητικές ζώνες, γωνιακοί λίθινοι πυργίσκοι κ.α.) αποτελούν δείγματα «νεογοτθικίζουσας» αρχιτεκτονικής.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης το σχήμα των παραθύρων του υπογείου του κτιρίου 4 με τις τοξωτές λίθινες καμάρες, και τα μεταλλικά προστατευτικά κιγκλιδώματα.

Παρατηρώντας τα επί μέρους αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία των κτιρίων της κατηγορίας αυτής, είναι δυνατόν να διακρίνουμε σε μερικά από τα κτίρια αυτά την διαφοροποίηση της λιθοδομής τους σε τμήματα της επί μήκους πλευράς τους, γεγονός το οποίο υποδηλώνει μία πιθανή διαφορά φάσης κατασκευής. Το γεγονός αυτό όμως δεν αναιρεί την άποψη περί μιας συνολικής αντιμετώπισης τους καθ' όσον τα υλικά, οι δομές και η κτιριακή σύνθεσή τους εξακολουθούν να αποτελούν μίας ενότητα.

- Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει στα κτίρια με αρ. 2, 5, 8 τα οποία έχουν νεοκλασικίζοντα στοιχεία, με κυρίαρχο το υπ' αρ. 5 (διώροφο – τετραγωνικής κάτοψης), το οποίο εμφανίζει σε ρυθμολογική αυτάρκεια και καλλιτεχνική πληρότητα τα χαρακτηριστικά του όψιμου αθηναϊκού κλασικισμού. Ετσι ενώ είναι αυτοτελώς αξιόλογο, προβάλλει συγχρόνως ως ένας ενδιαφέρων «αντίλογος» με τα παρακείμενα οικοδομήματα, τα οποία περιγράφηκαν παραπάνω.

· Επισημαίνουμε ότι στο κτίριο υπ' αρ. 6 λειτουργεί ο Ιερός Ναός του Αγ. Αποστόλου Νικοδήμου, ο οποίος χρησιμοποιείται για τις καθημερινές ακολουθίες των Ιεροσπουδαστών της Σχολής, η οποία είναι εγκατεστημένη στα κτίρια υπ' αρ.4 και 10.

- Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τα κτίρια επί της οδού Δεινοκράτους, τα οποία είναι κατασκευασμένα στις αρχές του 20ου αιώνα και έχουν υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις που έχουν αλλοιώσει την αρχική τους φυσιογνωμία.

Ολοκληρώνοντας, επισημαίνουμε ότι τόσο η συνιστώσα της ιστορικής αξίας, όσο και το αρχιτεκτονικό, μορφολογικό και ρυθμολογικό ενδιαφέρον, των προαναφερομένων κτιρίων, παρά τη διαφοροποίηση των επί μέρους χαρακτηριστικών τους, συνιστούν ένα ουσιώδες εννοιολογικό υπόβαθρο, απόλυτα συναφές προς τη θεώρησή τους, ως ενιαίου συνόλου.

Είναι χαρακτηριστικό ότι για το λόγο αυτό και ο Οργανισμός της Αθήνας, στις στρατηγικές του επιλογές, για την διαμόρφωση ενός ενιαίου άξονα πρασίνου και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα συνδέει το ιστορικό κέντρο της Αθήνας με τους Αμπελόκηπους (περιοχή προσφυγικών κατοικιών, κ.λ.π.) προβλέπει την μη δόμηση του εν προκειμένω χώρου, ως ενός από τους ελάχιστους εναπομείναντες πνεύμονες πρασίνου στο κέντρο της Αθήνας.

Για τους παραπάνω λόγους εισηγούμαστε το χαρακτηρισμό των κτιρίων που σημειώνονται στο συνημμένο τοπογραφικό σκαρίφημα με τους αρ.1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, ως μνημείων σύμφωνα με τον Ν. 3028/2002.

Οσον αφορά τα κτίρια με τους αρ. 9 , 11, 12 και 13 πιστεύουμε ότι είναι νεώτερα , δεν έχουν τα στοιχεία εκείνα (αρχιτεκτονικά και μορφολογικά) ώστε να δικαιολογούν το χαρακτηρισμό τους ως διατηρητέων μνημείων. Η κατεδάφιση τους σε μία ενδεχομένη διαπλάτυνση της οδού Δεινοκράτους θα συντελούσε στην προβολή των υπολοίπων κτιρίων του συγκροτήματος.

- Επιγραμματικά αναφέρουμε ότι, οι απόψεις οι οποίες έχουν διαμορφωθεί σχετικά με το χαρακτηρισμό του συγκροτήματος, ως διατηρητέου μνημείου από το ΥΠΠΟ, είναι οι παρακάτω:

- Η 1η ΕΝΜ εισηγείται το χαρακτηρισμό του συνόλου του συγκροτήματος
- Η ΔΙΛΑΠ υπέρ του χαρακτηρισμού των κτιρίων με αρ. 1, 2, 3, 4, 5, 8, και 10, όπως αριθμούνται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα
- Τα μέλη του ΚΣΝΜ μετά τη διενέργεια της αυτοψίας της 30-10-02, στο παραπάνω αναφερόμενο συγκρότημα, επιφυλάσσονται να διατυπώσουν την άποψή τους, κατά την συζήτηση του θέματος στο ΚΣΝΜ
- Η Εκκλησία της Ελλάδος, είναι αντίθετη με το χαρακτηρισμό του συγκροτήματος ως μνημείου από το ΥΠΠΟ.

- Σας γνωρίζουμε τέλος ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν μας έχει μέχρι σήμερα γνωστοποιήσει την άποψη του σχετικά με τον χαρακτηρισμό του παραπάνω συγκροτήματος ως μνημείου παρ' ότι κατ' επανάληψη του έχει ζητηθεί.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Θα ήθελα να πω ότι η Ελληνική Εταιρεία, το ICOMOS, η Σχολή Αρχιτεκτόνων του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, έχουν υποβάλλει και εγγράφως τις απόψεις τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα μπορούσαμε να διαβάσουμε τα υπομνήματα και απλώς να ερωτηθούν αν έχουν κάτι περισσότερο να προσθέσουν.

Α) Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πρόεδρος. Ιωάννης Πολύζος.

«Η Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου γνωρίζοντας ότι τα κτίσματα και ο περιβάλλων χώρος του παλαιού συγκροτήματος του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου, οδοί Δεινοκράτους, Ιατρίδου, Σουηδίας, βρίσκονται στην τελευταία φάση της διαδικασίας κηρύξεως τους, πιστεύει ότι είναι χρήσιμο να δώσει τη γνώμη της πάνω σ' αυτό το σημαντικό θέμα για την πόλη της Αθήνας. Σύμφωνα με τα διατειθέμενα τεκμήρια, καθώς και την αντικειμενική κατάσταση του ιστορικού συγκροτήματος του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου, είναι κατ' αρχήν σαφώς αναγνωρίσιμη η ιστορική υπόστασή του.

Αξιολογείται τόσο από την πρωταρχική εκεί εγκατάσταση της Σχολής Υπαξιωματικών με αποφοίτους σημαντικές προσωπικότητες της μετέπειτα περιόδου, στρατιωτικές και πολιτικές, όσο και από τη λειτουργία εκεί του Στρατιωτικού Νοσοκομείου που από το 1907 ονομάστηκε ως Νοσοκομείο Α΄ Τάξεως. Από τότε νοσηλεύτηκαν χιλιάδες τραυματίες των πολέμων του 1912-13, του αλβανικού

μετώπου, στρατιώτες, ασθενείς, κρατούμενοι στην Μακρόνησο και άλλοι, έως την ίδρυση το 1971 του οργανωμένου πλέον Ιδρύματος, του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου.

Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι παρά την εξ αντικειμένου ποικιλία χρήσεων των επιμέρους κτισμάτων, η τεκμηριωμένη ιστορική σημασία τους τα περιλαμβάνει όλα και ισότιμα ως σύνολο. Φυσικά η ιδιότητα αυτή δεν αφορά στα μεταγενέστερα οικοδομήματα επί της οδού Δεινοκράτους, τα οποία ανήκουν σε εντελώς διαφορετική περίοδο. Η Σχολή Αρχιτεκτόνων αναγνωρίζει επίσης ως προς την καλλιτεχνική αξία διακεκριμένα μορφολογικά στοιχεία σε ορισμένα επιμέρους αρχιτεκτονήματα του συγκροτήματος. Συγκεκριμένα σε 4 επιμήκεις πτέρυγες είναι ευδιάκριτη μια σπάνια για την αθηναϊκή αρχιτεκτονική του 19ου αιώνα νεορομαντική αντίληψη με την επιμελημένη έμφαση των γυμνών λιθοδομών και με την ανάδειξη των όψεων με στοιχεία του όψιμου «τιντόρ» στυλ Στις 3 από αυτές τις πτέρυγες τα λαξευτά ρυθμολογικά στοιχεία παύουν να υπάρχουν σε ένα τμήμα του μήκους τους, γεγονός που υποδηλώνει μια πιθανή μικρή διαφορά φάσης. Ωστόσο τα υλικά, οι δομές και φυσικά η κτιριακή σύνθεση εξακολουθούν να αποτελούν μια ενότητα. Τουλάχιστον ένα διώροφο αρχιτεκτόνημα περίπου τετραγωνικής κάτοψης εμφανίζει σε ρυθμολογική αυτάρκεια και καλλιτεχνική πληρότητα τα χαρακτηριστικά του όψιμου αθηναϊκού κλασικισμού.

Έτσι ενώ είναι αυτοτελώς αξιόλογο, προβάλλει συγχρόνως έναν ενδιαφέροντα αισθητικό αντίλογο με τα παρακείμενα οικοδομήματα που προηγουμένως περιγράφηκαν. Σύμφωνα με τα παραπάνω, στοιχειοθετείται η ουσιώδης σημασία αυτών των κτισμάτων χωρίς όμως να υποβαθμίζεται εντελώς κι ένα σχετικό ενδιαφέρον για ορισμένα άλλα των οποίων πάντως η ποιοτική επάρκεια βρίσκεται σε διαφορετικό επίπεδο. Τελικά η Σχολή Αρχιτεκτόνων του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνείου πιστεύει ότι στην περίπτωση του συγκροτήματος του 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου τόσο η συνιστώσα της ιστορικής αξίας, όσο και οι επιμέρους καλλιτεχνικές ποιότητες ανά κτίριο φυσικά όχι μόνο εντάσσονται στην αναγκαία στάθμη κριτικής αξιολόγησης για την διατήρηση των αρχιτεκτονημάτων, αλλά του προσδίδουν ένα ουσιώδες ενοποιητικό και ιδεολογικό υπόβαθρο απολύτως συναφές προς μία θετική απόφαση για την κήρυξη του συνόλου.

Αθήνα, Νοέμβριος 2002

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ελληνική Εταιρεία για την προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς:

«Το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ελληνικής Εταιρείας για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς επιθυμεί να εκφράσει την έντονη ανησυχία του για την προγραμματισμένη ανέγερση πολυτελούς ξενοδοχείου 750 κλινών στην περιοχή του Κολωνακίου στην οδό Δεινοκράτους σε έκταση 11 στρεμμάτων που ανήκει στην Εκκλησία της Ελλάδος.

Όπως γνωρίζετε η παραπάνω έκταση δεν είναι ελεύθερη. Περιλαμβάνει 14 κτίρια, τα περισσότερα μονώροφα σε σχετικά αραιή διάταξη με πολύ χαμηλό συντελεστή δόμησης. Τα κτίρια αυτά χρονολογούνται από το τέλος του 19ου αιώνα. Τα περισσότερα είναι κτίσματα με σμφανή λιθοδομή και κεραμοσκεπείς στέγες.

Αρχικά το συγκρότημα των κτιρίων λειτούργησε ως Στρατιωτική Ακαδημία Υπαξιωματικών από την οποία αποφοίτησαν αρκετοί αξιωματικοί που διακρίθηκαν στους αγώνες του έθνους. Αργότερα το συγκρότημα μετετράπη σε στρατιωτικό νοσοκομείο και σ' αυτή τη χρήση λειτούργησε για πάνω από 70 χρόνια μέχρι το 1971. Έκτοτε χρησιμοποιείται μερικώς από την Εκκλησία της Ελλάδος ως Εκκλησιαστικό Λύκειο και Γυμνάσιο. Η αρχιτεκτονική και πολεοδομική αξία του συγκροτήματος είναι σημαντική. Τα κτίρια είναι αξιόλογα δείγματα της αρχιτεκτονικής εκείνης της εποχής και ως σύνολο το συγκρότημα έχει έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα και θα έπρεπε να αποκατασταθεί και να επαναχρησιμοποιηθεί.

Σχετικά με τα άρθρα 1 και 7 της Σύμβασης της Γρανάδας, Ν. 2039/1992, σύμφωνα με τα οποία το εν λόγω συγκρότημα είναι αρχιτεκτονικό σύνολο σημαντικό λόγω του ιστορικού, κοινωνικού και τεχνικού ενδιαφέροντος, είναι συναφή μεταξύ τους και αποτελούν ενιαία ενότητα, ενώ οριοθετούνται και τοπογραφικά.

Το ελληνικό κράτος υποχρεώνεται στον χώρο που περιβάλλει τα κτίρια και στο εσωτερικού του αρχιτεκτονικού συνόλου να λάβει μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, δηλαδή η έννοια του περιβάλλοντος είναι ισόβαθμη με την έννοια του αρχιτεκτονικού συνόλου. Επιπλέον η αραιή δόμηση της εν λόγω έκτασης που σημειωτέον διαθέτει και αρκετό πράσινο, δημιουργεί έναν χώρο αναπνοής σε μια ιδιαίτερη πυκνοδομημένη περιοχή που περιλαμβάνει εκτός από τις πολυκατοικίες και τρία νοσοκομεία, Ναυτικό, ΝΙΜΤΣ και Ευαγγελισμό, καθώς και το πολυσύχναστο και επεκτεινόμενο Μέγαρο Μουσικής.

Προκύπτει εύλογα το ερώτημα γιατί αφέθηκε τα τελευταία χρόνια το αξιόλογο αυτό συγκρότημα χωρίς κάποια σύγχρονη, σχετική με τα σημαντικά κοινωνικά ή πολιτιστικά προγράμματα της Εκκλησίας, χρήση και επίσης χωρίς την αναγκαία συντήρηση και αποκατάσταση κτιρίων και περιβάλλοντος χώρου.

Προκύπτει ακόμα το ερώτημα από που προήλθε η ιδέα για την κατεδάφιση του συγκροτήματος και την ανέγερση εκεί πολυτελούς πολυώροφου ξενοδοχείου 750 κλινών. Είναι δύσκολο να πιστέψει κανείς ότι η ιδέα αυτή προήλθε από την Εκκλησία της Ελλάδος η οποία άλλωστε δεν διαθέτει ιδιαίτερη πείρα στον τομέα αυτόν. Η Ελληνική Εταιρεία είναι αντίθετη προς την κατεδάφιση του εν λόγω συγκροτήματος κτιρίων. Παροτρύνει την Εκκλησία της Ελλάδος και τις αρμόδιες αρχές να μην προχωρήσουν στην έγκριση και εφαρμογή μιας τέτοιας αποκρουστικής ιδέας. Η υλοποίηση της θα στερούσε από αυτή την πυκνοδομημένη περιοχή της πόλης από έναν σχετικό ελεύθερο χώρο που της δίνει αναπνοή και θα είχε παράλληλα σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις με την αναπόφευκτη αύξηση της κυκλοφορίας, όπως και του κτιριακού όγκου που συνεπάγεται η ανέγερση ενός ξενοδοχείου 750 κλινών. Σε μια πόλη με τις γνωστές ασφυκτικές συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί και όπου η Πολιτεία θα έπρεπε από χρόνια να έχει αρχίσει να εφαρμόζει ένα μακρόπνοο πρόγραμμα σταδιακής αύξησης των ελεύθερων χώρων, με εκμετάλλευση κάθε σχετικής δυνατότητας, η συνέχιση της πολιτικής των εύκολων λύσεων είναι όντως καταστροφική.

Το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς ελπίζει ότι το Υπουργείο Πολιτισμού δεν πρόκειται να εγκρίνει την ανέγερση του φημολογούμενου ξενοδοχείου 750 κλινών στην εν λόγω έκταση. Πιστεύει αντίθετα ότι με τις οδηγίες σας θα επισπευσθούν οι διαδικασίες για την κήρυξη των κτιρίων που περιλαμβάνονται εκεί ως διατηρητέων. Στην περίπτωση όπου η Εκκλησία της Ελλάδος δεν θεωρεί ότι ο χώρος αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ένα από τα κοινωνικά ή πολιτιστικά της προγράμματα, τότε και πάλι είναι κατά τη γνώμη μας αδιανόητο για τους λόγους που εξηγήσαμε πιο πάνω να επιτραπεί η ανέγερση ογκώδους ξενοδοχείου 750 κλινών.

Εκείνο που θα μπορούσε να συζητηθεί, είναι η αναστήλωση των υπαρχόντων κτισμάτων με κάποιες καλαίσθητες προσθήκες για τη δημιουργία ενός πολυτελούς hotel de charme, κατηγορίας ξενοδοχείου που λείπει παντελώς από την Αθήνα σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Εννοείτε ότι βασικό στοιχείο ενός τέτοιου ξενοδοχείου είναι ο χαμηλός συντελεστής δόμησης και η ύπαρξη πρασίνου.

Ευελπιστούμε ότι το Υπουργείο Πολιτισμού θα προχωρήσει την κήρυξη του αρχιτεκτονικού συνόλου και δεν θα επιτρέψει την κατεδάφιση και ανέγερση του ξενοδοχείου.

Με ιδιαίτερη τιμή Χάρις Καλλιγά,

Πρόεδρος Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της Ελληνικής Εταιρείας».

9. Τις παραστάσεις των:

α) κ.κ. Γρατσία και Β. Δωροβύνη από την Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος οι οποίοι αναφέρουν:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε καταθέσει στο Υπουργείο Πολιτισμού ένα υπόμνημα το οποίο υπογράφεται από την Πρόεδρο του Τμήματος Αρχιτεκτονικής

Ε. ΓΡΑΤΣΙΑ: Από το Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς την κα Χάρις Καλλιγά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το υπόμνημα αυτό διαβάστηκε ολόκληρο στα μέλη του Συμβουλίου. Για οικονομία του χρόνου έχετε να προσθέσετε κάτι περισσότερο από το υπόμνημα αυτό; Αν έχετε να προσθέσετε κάτι περισσότερο να μας τα πείτε. Αν όχι, σας παρακαλώ να μην παρατείνουμε την συζήτηση.

Ε. ΓΡΑΤΣΙΑ: Από τη δική μου την πλευρά απλώς είναι να ειπωθεί ότι πρέπει να διατηρηθεί σαν σύνολο. Έτσι είναι χαρακτηριστικά. Είναι κοντά μας και ο κ. Δωροβίνης που είναι ο Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας που έχει να σας πει περισσότερα πράγματα. Εγώ δουλεύω και είμαι μέλος της Ελληνικής Εταιρείας και στο Συμβούλιο αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς. Εγώ μόνο μια ερώτηση θα ήθελα να κάνω. Είναι αν αυτά τα κτίρια έχουν αποτυπωθεί πλήρως. Έχει γίνει η πλήρης τεκμηρίωση τους η αρχιτεκτονική; Εμείς σαν Ελληνική Εταιρεία θα μπορούσαμε να συμβάλλουμε σε αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Καλώς. Καταγράφεται.

κα ΓΡΑΤΣΙΑ: Δεν γνωρίζετε αν έχει γίνει.

Ν. ΖΑΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: Δεν έχει γίνει ποτέ αυτή η αποτύπωση.

Β. ΔΩΡΟΒΥΝΗΣ: Θα ήθελα να θίξω το καθαρά νομικό θέμα. Σύμφωνα με μελέτη η οποία έχει γίνει από την κα Ηλιοπούλου και από άλλους εν πάση περιπτώσει και η οποία έχει εξεταστεί και από το Πολυτεχνείο γιατί μου έδωσαν κι ένα έγγραφο χθες εκ μέρους του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, τα κτίρια αυτά μέσα από τη ζωή την οποία έζησαν, τα 130, 150 περίπου χρόνια, αποτελούν ένα αρχιτεκτονικό σύνολο σύμφωνα με τους ορισμούς της Σύμβασης της Γρανάδας. Ο Νόμος 2039/1992 πλέον, ο οποίος υπερτερεί όπως είναι γνωστόν και του εσωτερικού δικαίου. Είναι εσωτερικό δίκαιο αλλά με μείζονα ισχύ σύμφωνα με το Σύνταγμα. Αρχιτεκτονικά σύνολα, ομοιογενή σύνολα αστικών – διαβάζω μόνο αυτό που ενδιαφέρει την προκειμένη περίπτωση – σημαντικών λόγω του ιστορικού αρχαιολογικού, καλλιτεχνικού, επιστημονικού, κοινωνικού ή τεχνικού τους ενδιαφέροντος, συναφή μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν ενότητες που να μπορούν να οριοθετηθούν τοπογραφικά.

Θεωρούμε ότι με την ιστορική έρευνα η οποία έχει γίνει ενδελεχώς και έλεγξα τα στοιχεία αυτά γιατί πριν έρθω εδώ δεν είχα θέση βέβαια, αποτελούν ακριβώς,

ανταποκρίνονται στον ορισμό της παρ. 2 του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γρανάδας. Επομένως αυτά τα κτίρια θα πρέπει να θεωρηθούν συνολικά ή αποτελούν ένα αρχιτεκτονικό σύνολο. Η σημασία τους έχει αποδειχτεί από στοιχεία τα οποία έχετε υπόψη σας, δεν θα σας κουράσω τώρα, και τα οποία συνδέονται με μεγάλες στιγμές του έθνους μας. Δηλαδή το νοσοκομείο, το λεγόμενο σήμερα 401, επί 100 χρόνια ήταν νοσοκομείο σ' αυτά τα κτίρια. Κατανεμημένες οι λειτουργίες ανά κτίριο. Οι δε προσθήκες οι οποίες έγιναν κάποιες προσθήκες επί της λεωφόρου Δεινοκράτους κι αυτές πλέον σύμφωνα και με τον χάρτη της Βενετίας αποτελούν αναπόσπαστο σύνολο από το συνολικό αρχιτεκτονικό σύνολο.

Επομένως θεωρώ ότι αν η υπόθεση πάει στο Συμβούλιο Επικρατείας θα έχει μεγάλες πιθανότητες να κερδηθεί, αν υπάρξει αντιδικία, εύχομαι να μην υπάρξει καθόλου και ότι εν πάση περιπτώσει θα πρέπει να βοηθήσουμε τους σημερινούς ιδιοκτήτες γιατί σημεριγοί είναι οι ιδιοκτήτες, δεν είναι από ανέκαθεν, εδώ και μερικά χρόνια με μια ανταλλαγή που έγινε προ 30 ετών είναι ιδιοκτήτες, θα μπορούσαμε να τους ωθήσουμε έτσι με μια απόφαση σας να εκσυγχρονιστούν θα έλεγα, αυτή είναι η λέξη πλέον, διότι υπάρχουν και τα hotel de charme.

Εφόσον θέλουν να κάνουν ξενοδοχείο εκεί, ξέρουμε στο Παρίσι και σε άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, Ευρώπη είμαστε πια, ότι υπάρχουν ιστορικά κτίρια τα οποία γίνονται και πολυτελέστατα ξενοδοχεία, πολυτελέστατες μονάδες οι οποίες μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν για σύγχρονες χρήσεις. Μπορούν να γίνουν ένα Θεολογικό Πανεπιστήμιο, γιατί έχει εκφραστεί από την άλλη πλευρά και αυτή η ιδέα. Θαυμάσια ιδέα, να γίνει. Δεν έχουμε καμία αντίρρηση ως Ελληνική Εταιρεία.

Θέλω να πω δηλαδή ότι με μία απόφαση θετική του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων υπέρ της συνολικής διατήρησης των, θεωρώ ότι θα βοηθηθεί ο σημερινός ιδιοκτήτης να κάνει δεύτερες σκέψεις, ωριμότερες σκέψεις, σκέψεις εκσυγχρονισμού των προθέσεων του και επιτέλους και το θέμα του περιβάλλοντος θεωρώ ότι υπάγεται στη Σύμβαση της Γρανάδας. Μιλάει για περιβάλλοντα χώρο, μιλάει για πολλά άλλα πράγματα. Δεν θα σας κάνω ανάλυση τώρα της Σύμβασης της Γρανάδας, πάντως η σύμβαση αυτή παρεισάγει πλέον νομικά, νομικότατα, τη προστασία του περιβάλλοντος συνδεδεμένη με την προστασία των μνημείων.

Άρα δεν είναι επικίνδυνο θα έλεγα νομικά από την πλευρά σας να συμπεριλάβετε και σκέψεις προστασίας του περιβάλλοντος όσον αφορά τα κτίρια αυτά. Δεδομένου ότι οι ελεύθεροι πια χώροι σ' αυτή την πόλη έχουν στενέψει δραματικά και πλέον μάλλον θα μας μακαρίζουν οι αμέσως επιγενόμενοι μετά από μας για όποια σωστική ενέργεια κάνουμε των ελαχίστων πια χώρων που έχουν απομείνει σ' αυτή την πόλη.

Επιπλέον νομίζω ότι σε περίπτωση τυχόν αρνητικής εκβάσεως της όλης καταστάσεως, νομίζω ότι χωρεί ακόμα και καταγγελία στο Συμβούλιο της Ευρώπης για παράβαση της Σύμβασης της Γρανάδας. Δεν έχει γίνει ποτέ εναντίον της χώρας μας, δεν θα ήθελα να γίνει τώρα. Πάντως το Σωματείο μου σκέφτεται σοβαρά και αυτή την περίπτωση. Δεν εκφράζω καμία απειλή, για τον Θεό, ούτε ποτέ όταν είχα έρθει εξέφρασα ποτέ απειλές στη ζωή μου, αλλά θέλω να σας πω ότι σας το βάζω ψυχρά σαν τεχνοκράτης σαν πιθανότητα από κει και πέρα ότι ενδεχομένως θα στραφούμε σε μια κατεύθυνση που δεν θέλουμε ως Σωματείο να την χρησιμοποιήσουμε, αλλά υπάρχει τεχνοκρατικά ως δυνατότητα. Διότι σαφώς θα έχει παραβιαστεί η Σύμβαση της Γρανάδας και οι σαφέστατοι όρισμοί που ανταποκρίνονται στην συγκεκριμένη περίπτωση. Ευχαριστώ που με ακούσατε.

<u>Στο σημείο αυτό αποχώρησαν οι κ.κ. Ε. Γράτσια και ο Β. Δωροβύνης</u>

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (συνεχίζει) ICOMOS. Είναι ένα δελτίο του ICOMOS που το στέλνει στην κα Χατζηνικολάου, 23 Οκτωβρίου 2002.

«Το ελληνικό ICOMOS εκφράζει την ανησυχία του για την φημολογούμενη κατεδάφιση των κτιρίων στο οικόπεδο της οδού Δεινοκράτους και Ιατρίδου όπου λειτούργησε έως το 1971 το πρώην 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο.

Τα κτίρια αυτά, μερικά χτισμένα πριν το 1882, παρουσιάζουν ιστορικό, αρχιτεκτονικό και περιβαλλοντικό ενδιαφέρον και πρέπει να χαρακτηριστούν διατηρητέα όπως και ο περιβάλλων χώρος τους, καθ' όσον αποτελούν ενιαίο σύνολο από πλευράς κλίμακας αρχιτεκτονικής μορφής, κατασκευής, εποχής χρήσης και φυσικού περιβάλλοντος με τα ήδη κηρυγμένα ως διατηρητέα από το 1997 κτίρια του Πάρκου Ελευθερίας ΕΑΤ-ΕΣΑ και με εκείνα που έχουν διατηρηθεί από το ΝΙΜΤΣ και το Ναυτικό Νοσοκομείο.

Το γενικό πολεοδομικό σχέδιο της Αθήνας, ΦΕΚ 80, 4.2.1988, προβλέπει για την θέση κοινόχρηστο πράσινο, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές λειτουργίες. Η υπ' αριθμ. 4047 του '97 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας επιτρέπει μόνο χρήσεις που η ίδια προβλέπει εφόσον δεν υφίσταται ειδικό Προεδρικό Διάταγμα άλλων χρήσεων. Ο Οργανισμός της Αθήνας προβλέπει απόδοση τμήματος του περιβάλλοντος χώρου σε χώρο κοινόχρηστου πρασίνου και διατήρηση των κτιρίων με χρήση εκπαιδευτική – πολιτιστική. Το Ελληνικό ICOMOS με βάση τα προαναφερθέντα και το λοιπό υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, Ν. 1469/50, περί προστασίας ειδικής κατηγορίας κτισμάτων μεταγενεστέρων του 1830, Ν. 2039/1992 περί κύρωσης της σύμβασης για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης, ζητά την κήρυξη των εν

λόγω κτιρίων και του περιβάλλοντος χώρου ως διατηρητέων, την επίσπευση της επισκευής και συντήρησης τους και τη στέγαση σε αυτά χρήσεων που προβλέπονται από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας.

Ο Πρόεδρος Νίκος Αγριαντώνης

Ο Γ.Γ. Αθανάσιος Νακάς

Παράσταση του κ. Κ. Σκλιά από το ICOMOS ο οποίος αναφέρει:

Κ. ΣΚΛΙΑΣ: Είμαι μέλος του Δ.Σ. του ICOMOS.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είχατε αποστείλει ένα δελτίο Τύπου στην αρμόδια Διεύθυνση. Το δελτίο Τύπου το διαβάσαμε ολόκληρο. Για λόγους οικονομίας χρόνου, αν θέλετε να πείτε κάτι παραπάνω, ευχαρίστως να μας το πείτε. Αν εμμένετε σ' αυτά που λέει το δελτίο, σε όσα είπατε και δεν έχετε να προσθέσετε κάτι, θα παρακαλούσα να είστε πολύ σύντομος.

Κ.ΣΚΛΙΑΣ: Το δελτίο Τύπου είναι πλήρες, έχει πάσει αυτό το θέμα προπρεπτικά κατά κάποιο τρόπο ότι έτσι πρέπει να αντιμετωπιστεί και απλώς ήθελα να συμπληρώσω ότι στη σημερινή μας εποχή με την καταστροφή ένα σωρό αρχιτεκτονικών κτιρίων και σημείων περιβάλλοντος στον χώρο της Αθήνας είναι πολυτέλεια να έχουμε τέτοια κτίρια και να μην τα διατηρούμε, ακόμα κι αν κάποιας εποχής κτίρια δεν είναι κοσμήματα ή δεν είναι διατηρητέα μνημεία με την έννοια. Έχουν καταστραφεί πολλά κτίρια στην Αθήνα, πολύ πιο αξιόλογα τις προηγούμενες γενιές και τα προηγούμενα χρόνια, που ακόμα κι αυτά πρέπει να τα κρατάμε σαν κόρη οφθαλμού. Αυτή είναι η συνόψισή μας και το πώς αντιμετωπίζουμε εμείς σαν ICOMOS την διατήρηση των κτιρίων, των αρχιτεκτονημάτων και γενικά των συνόλων ή των περιβαλλοντικών κομματιών μέσα στην πόλη της Αθήνας. Αυτό ήθελα να πω.

Στο σημείο αυτό αποχώρησε ο κ. Κ. Σκλιάς και μπαίνει στην αίθουσα ο κ. Ν. Σιαπκίδης από το ΣΑΔΑΣ ο οποίος αναφέρει:

Ν. ΣΙΑΠΚΙΔΗΣ: Είμαι μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε κάτι να δηλώσετε για το θέμα που συζητάμε;

Ν. ΣΙΑΠΚΙΔΗΣ: Έχω κάνει μια έκθεση, δεν ξέρω αν την έχετε υπόψη σας, η οποία είναι υιοθετημένη και από το Συμβούλιο του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Υπάρχει υπόμνημα;

Ν. ΣΙΑΠΚΙΔΗΣ: Δεν είναι υπόμνημα, είναι μια έκθεση

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η οποία έχει σταλεί στο Υπουργείο; Αυτό εννοώ.

Ν. ΣΙΑΠΚΙΔΗΣ: Ναι βέβαια, έχει υποβληθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κα Χατζηνικολάου; Τέλος πάντων, ούτως ή άλλως δεν έχει αναγνωστεί.

Ν. ΣΙΑΠΚΙΔΗΣ: Εγώ έχω επισκεφτεί τον χώρο, έχω δει όλα τα κτίρια αυτά, έχω αντιληφθεί την ενότητα που έχει ο χώρος κι αυτό είναι το κυριότερο στοιχείο. Έχω αντιληφθεί ότι είναι εν λειτουργία αυτή τη στιγμή ένα εκκλησιαστικό φροντιστήριο κι ένα εκπαιδευτήριο και έχω μιλήσει και με τον εκκλησιαστικό παράγοντα ο οποίος διευθύνει αυτές τις σχολές, ο οποίος θέλω να πω επί τη ευκαιρία ότι είναι ένας πολύ αξιόλογος άνθρωπος και με τον οποίον η συζήτηση μου έδωσε πάρα πολλά στοιχεία σχετικά με την όλη λειτουργία του συγκροτήματος.

Η επίσκεψη που έκανα σ' αυτή την περιοχή, μου έδωσε την εντύπωση ότι τα κτίρια αυτά ανήκουν σε δύο κατηγορίες όπως αναφέρω και στην έκθεση. Ανήκουν σε κτίρια τα οποία χρονολογούνται από την εποχή ακόμα που ίσως είναι αρχές του αιώνος, ίσως την εποχή κατά την οποία οι γαλλικές στρατιωτικές αποστολές εκπαίδευαν τον ελληνικό στρατό και πιθανόν να είναι γαλλικής εμπνεύσεως και αρχιτεκτονικού ύφους τα κτίρια αυτά. Όχι όλα, δύο κατηγορίες.

Τα πρώτα είναι τα βασικά, τα οποία είναι και εν λειτουργία και τα οποία αποτελούν και την μεγαλύτερη ομάδα κατά κάποιο τρόπο. Είναι τρία βασικά επιμήκη κτίρια και είναι και 4 μεμονωμένα κτίρια τα οποία είναι επίσης της ίδιας κατηγορίας. Αυτά τα κτίρια έχουν έναν χαρακτήρα καθαρά ιστορικό μπορώ να το πω άνευ επιφυλάξεως. Τα δε υπόλοιπα είναι κτίρια νεοκλασικά, συνήθη, αλλά τα οποία όμως αποτελούν μαζί με τα υπόλοιπα ένα ενιαίο σύνολο. Σημασία έχει επίσης η πολεοδόμηση όλου του συγκροτήματος, η οποία είναι φτιαγμένη κατά τα πρότυπα των γαλλικών νοσοκομείων κι αυτό μπορούμε να το αντιπαραβάλλουμε κατά κάποιο τρόπο με άλλες μορφές τις οποίες γνωρίζουμε από τα γαλλικά νοσοκομεία. Αυτά είναι ιδιαίτερα σημαντικά πράγματα. Τι άλλο να σας πω; Να σας πω ότι είναι ένας χώρος ιδιαίτερα σημαντικός μέσα στην καρδιά της πόλης, ένας χώρος που πρέπει να διατηρηθεί.

Αυτό που μου κάνει εντύπωση είναι γιατί η Εκκλησία δεν επεκτείνει τη δραστηριότητα της και στα άλλα κτίρια τα οποία υπάρχουν και τα οποία θα μπορούσαν κατά κάποιο τρόπο να αποτελέσουν ένα κέντρο μιας πνευματικής εκκλησιαστικής λειτουργίας όπου να καλλιεργείται αν θέλετε και η σκέψη η εκκλησιαστική, η λογική η εκκλησιαστική, αν θέλετε και το φρόνημα το εκκλησιαστικό και να μην είναι σε μια κατάσταση υπανάπτυξης όπως θα μπορούσε να είναι. Δηλαδή θα μπορούσε να είναι ακόμη πιο ανεπτυγμένα, απ' ότι είναι τώρα, με την λογική που υπάρχει τώρα.

Στο σημείο αυτό αποχώρησε ο κ. Ν. Σιαπκίδης και μπαίνουν στην αίθουσα οι κ.κ. Διάκος, Ηλιοπούλου, Καραπαναγιώτη και Παπαδάκης από τον Εξωραϊστικό Πολιτιστικό Σύλλογο ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΣ:

Κ. ΔΙΑΚΟΣ: Νομίζω ότι είχαμε ξανασυζητήσει και την προηγούμενη φορά, απλώς να κάνω κάποιες προσθέσεις. Υπάρχει ένα αντίγραφο του κ. Σιαπκίδη, ο οποίος έχει την έκθεσή του για τον χώρο και η οποία εκφράζει και τις θέσεις του Συλλόγου των Αρχιτεκτόνων. Με πολλή συνέπεια επιστημονική είναι θετική και η άποψη την οποία έκφρασε ολόκληρη η Αρχιτεκτονική Σχολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, που συντάσσεται με τις απόψεις μας. Αυτά είναι βασικά στοιχεία, τα οποία πρέπει να λειτουργήσουν προς την κατεύθυνση να διατηρηθεί ολόκληρος ο χώρος.

Εμείς εκτιμούμε ότι δεν είναι δυνατή η επιμέρους διατήρηση κάποιων κτιρίων, διότι με την έννοια αυτή στερούνται την δυνατότητα της προβολής και της μελέτης εάν διατηρηθούν ορισμένα και δεν διατηρηθούν άλλα. Αν υπάρχει κάποια σκέψη από την πλευρά σας κάποιο κτίριο το οποίο βρίσκονται μπροστά – μπροστά και το οποίο έτσι κι αλλιώς τα παίρνει η ρυμοτομία κατά το ήμισυ επειδή βρίσκονται στην οδό Δεινοκράτους, προκειμένου να αναδειχτεί ακόμα περισσότερο αυτή η δυνατότητα την οποία έχει της προβολής του χώρου, δεν θα είχαμε αντίρρηση. Ολα τα υπόλοιπα κτίρια αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο, το οποίο δεν έχει μόνο μια αρχιτεκτονική αξία, έχει και μια ιστορική αξία και η ιστορική αξία είναι πάρα πολύ σημαντική.

Ήδη έχουμε κάνει μια παρέμβαση και προς την UNESCO να το δει το θέμα θετικά προς την κατεύθυνση αυτή και έχουμε αρκετά θετικές αντιδράσεις εκ μέρους του συγκεκριμένου σχηματισμού. Την προηγούμενη φορά σας είχα πει ότι θα σας έχω την επόμενη φορά αν βρισκόμασταν μια έκπληξη, συνίσταται στο εξής: εδώ είναι η εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ». Το 1999 ο γενικός τίτλος επάνω: «Έργο μαμούθ μέσα σε πνεύμονα πρασίνου» έλεγε και αφορούσε τον συγκεκριμένο χώρο πριν καν εμείς λειτουργήσουμε γι' αυτό. Θα σας διαβάσω ένα μικρό απόσπασμα το οποίο θεωρώ πολύ σημαντικό κατά τη γνώμη μου αν εδώ δεν τα βλέπουμε τα πράγματα στεγνά επιχειρηματικά όπως θέλει να τα βλέπει δυστυχώς η παρούσα διοίκηση της Εκκλησίας και όχι η εκκλησιαστική. Διακρίνω την εκκλησιαστική από την διοικητική εξουσία σήμερα στην Εκκλησία.

Λέει λοιπόν: - *Και τι θα γίνει τελικά; Θα πάρετε κάποια απόφαση για το καινούριο Συνοδικό Μέγαρο; Θα το κάνετε πίσω από το ΝΙΜΙΤΣ ή την Πεντέλη; - Αχ βρε Γρηγόρη, νομίζεις ότι το πρόβλημα είναι το που θα χτιστεί; - Αλλά; - Το πρόβλημα είναι το ποιος εργολάβος θα πάρει τη δουλειά - Και τι θα κάνετε; - Όπο ζω εγώ δεν θα γίνει τίποτα, δεν θέλω συμβατέματα με χτισίματα και τέτοιες δουλειές. Δεν με νοιάζει να λένε όταν πεθάνω, κοιτάξτε τι άφησε πίσω*

του ο Σεραφείμ. Μικρόψυχες υστεροφημίες δεν θέλω να αφήσω πίσω μου. Θέλω να με θυμούνται να λένε ότι έκανα κάποια καλή πράξη αν την έκανα, όχι να με θυμούνται για τα ντουβάρια. - Και το νέο Συνοδικό Μακαριότατε δεν χρειάζεται; - Σε τι χρειάζεται, πες μου να το καταλάβω κι εγώ. Στη Μονή Πετράκη το κτίριο είναι όμορφο και από τα πιο γερά της χώρας. Άνετο, μεγάλο. Το μερεμετίζουμε λιγάκι, το ασπρίζουμε και για άλλα 100 χρόνια θα κάνουμε τη δουλειά μας κι εμείς και οι επόμενοι. Γιατί να δώσουμε δισεκατομμύρια για πολυτέλειες; Τι τις θέλουμε εμείς; Παπάδες είμαστε. Τις μεταξωτές κουρτίνες τις θέλουν οι πολίτες. Εμείς θέλουμε να μας γαντζώνεται ο κόσμος από πάνω μας και όχι να φτιάχνουμε κτίρια με γκαράζ και ευρωπαϊκές αίθουσες με θρόνους και μπιχλιμπίδια. Άστα να πάνε. Εγώ τέτοια δεν τα κάνω. Οι επόμενοι ας πράξουν κατά το μυαλό τους.»

Αυτό είναι μια συνέντευξη του Μακαριστού Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ λίγο πριν πεθάνει και νομίζω ότι είναι πολύ σημαντική γιατί ο ίδιος τα χρόνια εκείνα καταλάβαινε την σημασία του χώρου και την σημασία και την διαφορά που έχει η εκκλησία όταν κάνει κοινωνικό έργο. Το διάβασα αυτό για να καταλήξω σε ένα συμπέρασμα. Έχετε δυο επιλογές να κάνετε. Σε λίγο θα μπουν εδώ αξιόλογα πρόσωπα με δημόσια προβολή που δεν την έχουμε εμείς, το παραδεχόμαστε. Αλλά θα έχετε να κρίνετε ως εξής κατά την γνώμη μας. Ή θα θεωρήσετε την εκκλησία ως καθαρό, σκέτο ιδιοκτήτη που είναι επιχειρηματίας αλλά θα πρέπει να τον αντιμετωπίσετε σαν τέτοιο και ρωτάω την συνείδησή σας.

Εάν ήταν ένας ιδιώτης και δεν ήταν η εκκλησία θα γινόταν όλη αυτή η συζήτηση τώρα ή θα είχατε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι όλα πρέπει να διατηρηθούν πολύ πιο πριν ή θα δεχτούμε την λογική ότι η εκκλησία παράγει και κοινωνικό έργο, οπότε εάν η εκκλησία παράγει κοινωνικό έργο, έχει πολύ μεγάλες δυνατότητες από άλλα ακίνητα να εξασφαλίσει αυτά που πρέπει να παράσχει στο κοινωνικό της έργο και να μην λειτουργήσει αρνητικά για το περιβάλλον, για την κοινωνία, για την ποιότητα της ζωής που είναι χαρακτηριστικό στοιχείο, το οποίο έχει σήμερα ως χαρακτηριστικό η Ορθόδοξη Εκκλησία. Δεν μπορεί π.χ. ο Οικουμενικός Πατριάρχης να δίνει την μάχη για να διαφυλαχθεί το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον και κομμάτι αυτουνού του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος είναι αυτό και την άλλη στιγμή κάποιοι διοικητικοί τομείς της εκκλησίας να έχουν την απαίτηση να ακυρώνεται όλο αυτό το έργο το θεολογικό, όλο αυτό το έργο το κοινωνικό που σήμερα το έχει ανάγκη ο κόσμος στην περίοδο που περνάμε.

Με βάση αυτά τα δεδομένα πιστεύω ότι θα καταλήξετε στο συμπέρασμα ότι εξ αντικειμένου αυτά τα κτίρια είναι διατηρητέα, αποτελούν ένα και ενιαίο σύνολο, δεν μπορούν να κατατμηθούν διότι χάνουν το χαρακτήρα τους ως ιστορικά και

αρχιτεκτονικά μνημεία και υπό την έννοια αυτή κατά την γνώμη μας θα εκτελέσετε θεάρεστο έργο. Αυτός που βρίσκεται επάνω και τον οποίον οικουρεί ο Αρχιεπίσκοπός μας και η Ιερά του Σύνοδος θα είναι ευχαριστημένος κυριολεκτικά εάν η δική σας σήμερα απόφαση είναι να διατηρήσετε ως έχει τον χώρο. Αυτό που σας λέω δεν είναι δική μου λέξη. Είναι από κομμάτι από την επιστολή που έστειλε ο Αρχιμανδρίτης και Διευθυντής του Εκκλησιαστικού Λυκείου που είναι στεγασμένο εκεί, ο Πατέρας Βουρουδάκης, όταν αντιτάχθηκε στην επιλογή που έκαναν οι διοικητικοί ταγοί της εκκλησίας να καταστρέψουν τον χώρο για να φτιάξουν λίγο πιο πριν ξενοδοχείο και ίσως αργότερα αν δεν προλάβουν κάτι άλλο για να βγάλουν λεφτά.

Εκτιμώ ότι υπάρχουν ευαισθησίες εδώ, η παράκλησή μου είναι να λάβετε υπόψη σας αυτό που ζητάνε όλοι: το Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το ICOMOS, η Ελληνική Εταιρεία, ο Οργανισμός Αθήνας, ο Δήμος Αθηναίων θα έρθει τώρα το Α' Διαμέρισμα σε λίγο, έχει πάρει ομόφωνη απόφαση. Το Α' Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων.

Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο κ. Διάκος και μπαίνει στην αίθουσα ο κ. Τσούχλος από το 1ο Διαμέρισμα Αθηνών ο οποίος αναφέρει τα εξής:

Ι.ΤΣΟΥΧΛΟΣ: Εγώ ήρθα για να αναφέρω ότι το 1ο Διαμέρισμα έχει πάρει απόφαση να μην γίνει το ξενοδοχείο αυτό το οποίο συζητείται σήμερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν συζητείται κανένα ξενοδοχείο σήμερα. Σήμερα συζητείται ο χαρακτηρισμός ή μη των κτιρίων ως μνημείου.

Ι.ΤΣΟΥΧΛΟΣ: Το αποτέλεσμα, εγώ απαντάω επί του αποτελέσματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το αποτέλεσμα δεν το ξέρει κανείς. Το θέμα είναι συγκεκριμένο. Χαρακτηρισμός ή μη των συγκεκριμένων κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου. Το αν αυτό θα γίνει ξενοδοχείο ή οτιδήποτε άλλο, τουλάχιστον αυτή την συνεδρίαση και αυτό το τραπέζι δεν την αφορά. Ούτε υπάρχει αποτέλεσμα για μας, υπάρχει το αντικειμενικό θέμα του χαρακτηρισμού ή του μη χαρακτηρισμού.

Ι.ΤΣΟΥΧΛΟΣ: Το προηγούμενο Διαμερισματικό Συμβούλιο είχε πάρει απόφαση να παραμείνουν ως έχουν τα κτίρια. Η νέα δημοτική αρχή και η Δήμαρχος σκοπεύουν να το αντιμετωπίσουν το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η θέση σας ποια είναι;

Ι.ΤΣΟΥΧΛΟΣ: Εγώ ήρθα να αναφέρω την θέση του απερχομένου Διαμερισματικού Συμβουλίου. Αυτή την απόφαση την οποία έχουμε πάρει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι νόμιμο;

Ι.ΤΣΟΥΧΛΟΣ: Εγώ είμαι και νυν. Το νυν Συμβούλιο δεν έχει αντιμετωπίσει ακόμα το θέμα και θα το αντιμετωπίσει.

Στο σημείο αυτό αποχωρεί από την αίθουσα ο κ. Τσούχλος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα διαβάσω το έγγραφο του κ. Σιαπκίδη προς το ΛΥΚΑΒΗΤΤΟ και μετά ας έρθουν οι εκπρόσωποι. Η εισήγησή του κ.Σιαπκίδη έχει υιοθετηθεί από τον Λυκαβηττό.

Εδώ λέει: «Έκθεση προς τον Εξωραϊστικό Πολιτιστικό Σύλλογο Περιοχής Λυκαβηττού με την επωνυμία «Λυκαβηττός», περί του χαρακτηρισμού ως ιστορικών διατηρητέων μνημείων των κτιρίων του πρώην 401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου στον χώρο μεταξύ των οδών Δεινοκράτους, Ιατρίδου και επεκτάσεως Σουηδίας ιδιοκτησίας Οργανισμού Διαχείρισης Εκκλησιαστικής Περιουσίας. Ο ανωτέρω Σύλλογος «Λυκαβηττός» μου ζήτησε να εκφράσω εγγράφως την άποψή μου ως προς την αξία των διατηρητέων μνημείων των κτιρίων του κτιριακού συγκροτήματος του ΟΔΕΠ κειμένου εις τα προαναφερθείσας οδούς ιδιοκτησίας ΟΔΕΠ. Προς τον σκοπό αυτό μου προσεκόμισε:

1. Επαρκή τοπογραφικά στοιχεία του χώρου, ήτοι τοπογραφικών υπό κλίμακα 1 προς 500 καθώς και συνοπτικό τοπογραφικό διάγραμμα σε φωτοαντίγραφο που εμφαίνουν τις αρχικές λειτουργίες και χρήσεις των εν λόγω κτιρίων καθώς και την αρίθμηση των.

2. Ικανό αριθμό φωτογραφικών απόψεων των διαφόρων κτιρίων του συγκροτήματος μετά των αρχιτεκτονικών λεπτομερειών τους με την αντίστοιχη σε σχέση με το τοπογραφικό διάγραμμα αρίθμησή των όπως και γενικές απόψεις του εν γένει χώρου.

3. Τα πλήρη έγγραφα που σχετίζονται με τις ενέργειες του Συλλόγου ο «Λυκαβηττός» προς διάσωση των κτιρίων και του χώρου αυτού προς τα αρμόδια Υπουργεία ΠΕΧΩΔΕ, Πολιτισμού, προς τον Οργανισμό Αθήνας, τον Δήμο Αθηναίων κλπ, καθώς και τις αντίστοιχες απαντήσεις και υπηρεσιακές γνωματεύσεις που έλαβε για το όλο θέμα. Θα προσέθετα ότι μου παρέδωσε και σημαντικό ιστορικό και αρχειακό υλικό, το οποίο περιείχε και αναφορές και στον χώρο αλλά και στα κτίρια. Πλέον όμως αυτών των στοιχείων επεσκέφθην και περιήλθα επισταμένως στην έκθεση του συγκροτήματος μέχρι των περιμετρικών ορίων του, ούτως ώστε να μορφώσω ιδίαν αντίληψη ως προς το εξεταζόμενο αντικείμενο.

Βασιζόμενος επί των στοιχείων αυτών της τοπογραφίας των κτιρίων τα ενετόπισα και τα ανεγνώρισα ένα προς ένα καθώς και την συσχέτισή τους με τον χώρο γενικώς με τρόπο ενδελεχή ούτως ώστε να είμαι εις θέση να διατυπώσω μια σαφή άποψη περί της αξίας τόσον των κτιρίων αυτών καθ' αυτών όσον και του χώρου εντός του οποίου συγκροτούν την λειτουργική ενότητά τους. Και κατά πρώτον τονίζω την

έννοια του χώρου διότι θεωρώ ότι κατ' ουσία πρέπει να ερευνηθεί και να αξιολογηθεί το συγκρότημα στο σύνολό του. Πράγματι τούτο εντάσσεται διακριτικά και εξισορροπεί με το γειτνιάζον περιβάλλον του όπως π.χ. τα κτίρια του ΕΑΤ-ΕΣΑ στο Πάρκο Ελευθερίας και τας ηπίας οχλήσεως νοσοκομειακάς εγκαταστάσεις του Ναυτικού Νοσοκομείου και του ΝΙΜΙΤΣ.

Κείται δε το συγκρότημα εις μιαν βασική έκταση 11 περίπου στρεμμάτων εντός της οποίας τα υπάρχοντα κτίρια εναρμονίζονται απολύτως λόγω της ορθής πολεοδομικής εντάξεώς τους εις αυτό αλλά και κυρίως λόγω του μικρού και λιτού μεγέθους τους.

Σήμερον τα κτίρια αυτά τα οποία αποτελούν ενιαίο συγκρότημα στεγάζουν δυο σχολάς της Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως όπως το μέσον Εκκλησιαστικόν Φροντιστήριο και το ενιαίο Εκκλησιαστικό Λύκειο, κτίρια 4, 6 και 10 καθώς και έναν ιερό ναό κτίριο 6. Πέραν όμως της σημαντικής εκκλησιαστικής λειτουργίας του, το συγκρότημα τούτου αποτελεί κατά το πρόσφατο παρελθόν ισχυρόν τεκμήριον της στρατιωτικής, νοσοκομειακής ιστορίας της Ελλάδος όπως λεπτομερώς περιγράφεται στις υπάρχουσες αξιοσημείωτες ιστορικές πηγές. Η σημαντική όμως αξία του προκύπτει απ' την πολεοδομική συγκρότησή του και επιβεβαιώνει ότι πρόκειται περί λαμπρού δείγματος νοσοκομειακής αρχιτεκτονικής του τέλους του 19ου αιώνος των ετών 1880-1900 βασιζόμενη μάλιστα στις αρχές δομήσεως των ξένων αναλόγων προτύπων.

Η σημερινή μάλιστα διάταξη των κτιρίων παρά την μετεξέλιξή του σε εκπαιδευτήρια, διατηρείται ανέπαφος και αποτελεί αψευδή επιβεβαίωση της αρχικής πολεοδομικής διατάξεώς τους ως μοναδικής στρατιωτικής νοσοκομειακής μονάδος.

Αλλά παίρνοντας ως βάση τα κριτήρια που εθέσπισε η αρμοδία Επιτροπή της Γενικής Διευθύνσεως Πολεοδομίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, περί διατηρητέων συγκροτημάτων ή κτιριακών συνόλων, θεωρώ ότι ενισχύεται η άποψή μου, ότι το συγκρότημα συνολικά ως χώρος με τα εντός αυτού κτίρια αποτελεί μοναδική μαρτυρία της τεχνικής του τέλους του προπερασμένου αιώνος δια κτίρια μάλιστα ειδικής χρήσεως όπως είναι τα νοσοκομεία. Ειδικότερα ως προς τα κτίρια τα διακρίνω εις δυο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τα υπ' αριθμόν 1, 3, 4 και 10 στο τοπογραφικό, ταύτα είναι κτίρια που δεν εμφανίζουν γνωστούς και καθιερωμένους στυλιστικούς κανόνες στην Ελλάδα αλλά παρουσιάζουν ενδιαφέροντα μορφολογικά χαρακτηριστικά που ανήκουν σε κτίρια γαλλικής αρχιτεκτονικής παραδόσεως και επιρροής. Είναι γνωστό άλλωστε ότι η στρατιωτική εκπαίδευση για τον εξοπλισμό του ελληνικού στρατού είχαν αναλάβει την εποχή

αυτή οι γαλλικές στρατιωτικές αποστολές οι οποίες και διέθεταν μηχανικούς έργων εφαρμογής.

Συγκεκριμένα τα κτίρια αυτά είναι λιθόκτιστα με τοιχοποιία του τύπου της ορατής εξεργασμένης πέτρας κατά τον μωσαϊκό τρόπο δομήσεως και σε ορθογωνικούς γωνιολίθους προς ισχυροποίησή της. Παρόμοιο τύπο λιθοποιίας δεν συναντά κανείς εύκολα σε ελληνικές κατασκευές. Τα κτίρια αυτά είναι δομημένα επιμελώς και διατηρούνται σε αρίστη κατάσταση παρά την παλαιότητά τους. Ειδικά δε το κτίριο υπ' αριθμόν 1 εμφανίζεται σε φωτογραφία του 1887 ολοκληρωμένο ήδη.

Στα κτίρια αυτά τα υπέρθυρα των ανοιγμάτων θυρών και παραθύρων είναι κατασκευασμένα με ορατούς ορθογωνικούς λίθους, σε άρτια και αρμονική διάταξη με ιδιάζουσες διακοσμητικές ζώνες που τα περιβάλλουν. Είναι χαρακτηριστικό ότι παρόμοιες ζώνες καθώς και οι λίθινες κορνίζες στις στέγες τους αποτελούν δείγματα νεογοτθικίζοντος αρχιτεκτονικού ύφους. Στα στοιχεία αυτά πρέπει να προστεθούν και γωνιακοί λίθινοι πυργίσκοι ή παρατηρητήρια που βεβαιώνουν τον γοτθικίζοντα στρατιωτικό χαρακτήρα των κτιρίων. Επίσης ενδιαφέρον μορφολογικό στοιχείο είναι το σχήμα των παραθύρων των υπογείων που είναι χθαμαλού τύπου τοξωτές καμάρες, περιβαλλόμενες από λίθινα διακοσμητικά περιθώρια, εξαιρετικής κατασκευής και λεπτού διακοσμητικού ύφους. Διαθέτουν δε και μεταλλικά προστατευτικά κιγκλιδώματα γαλλικής τυπολογίας.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα κτίρια 2, 5 και 8, τα οποία είναι νεοκλασικής τεχνοτροπίας, μεταγενέστερα προφανώς και θα πρέπει να αξιολογηθούν ως δείγματα της νεώτερης ελληνικής αρχιτεκτονικής. Αναφέρω συμπληρωματικά ότι στο κτίριο 6 έχει κατασκευαστεί και λειτουργεί ιερός ναός. Το υπ' αριθμόν 11 κτίριο αποτελεί δείγμα μεταπολεμικής αρχιτεκτονικής και ίσως χρησιμοποιείται ως ενδιαίτημα από τον Διευθυντή του άλλοτε νοσοκομείου. Η χρονολόγηση των κτιρίων ποικίλλει. Υπάρχουν κτίρια όπως τα 1, 3, 4 και 10, που ενδέχεται να έχουν κατασκευαστεί βάσει γαλλικών σχεδίων από Γάλλους μηχανικούς και τα οποία σήμερα διατηρούν την εσωτερική διαμερισμάτωσή τους παρά την αλλαγή της χρήσεώς τους.

Καταλήγω όμως στην άποψη ότι τα κτίρια αυτά ανεξαρτήτως του χρόνου της κατασκευής τους αποτελούν ενιαία και αδιάσπαστη πολεοδομική ενότητα. Εκτός από την ιστορική φόρτισή τους ως νοσοκομειακής μονάδας περίθαλψης του ελληνικού στρατού συντηρούν και την μνήμη μιας αδιάλειπτης αρχιτεκτονικής και πολεοδομικής κληρονομίας. Τέλος και ανεξαρτήτως των όσων ανωτέρω εξέθεσα και διετύπωνα την παρακάτω πρόταση. Θεωρώ ότι βάσει της αρχής της κατ' οικονομίαν

επαναχρήσεως υφισταμένων κτιρίων ή κελυφών, θα έπρεπε να ερευνηθεί εκ μέρους της Εκκλησίας της Ελλάδος το ενδεχόμενο να εντάξει και άλλες λειτουργίες στα υφιστάμενα κτίρια, αφού προηγουμένως θα ανακαινίσει και εξωραΐσει τον περιβάλλοντα χώρο τους.

Πιστεύω ότι σε αυτή την περίπτωση μια τέτοια ανεπτυγμένη λειτουργική προοπτική και λόγω της σημαίνουσης θέσεώς του εντός της πόλεως των Αθηνών θα αποτελούσε ένα λαμπρόν κέντρο καλλιεργείας της θεολογικής σκέψεως και παραλλήλως θα υποβοηθούσε στην ανάπτυξη του θρησκευτικού φρονήματος των νέων. Νίκος Σκαπίδης, Αρχιτέκτων».

Στο σημείο αυτό μπαίνει στην αίθουσα ο κ. Βύρων Γιαλούρης από Συντονιστικό Σύλλογο Αθήνας, Ελευθέρων Χώρων και Προστασίας Ποιότητας Ζωής Πατησίων:

Β.ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Εκπροσωπώ το Συντονιστικό των Συλλόγων της Αθήνας για την Διάσωση των Ελεύθερων Χώρων. Παράλληλα είμαι και Πρόεδρος του Συνδέσμου για την ποιότητα ζωής στα Πατήσια. Αντιμετωπίζουμε αυτό το κτήμα σαν όλους τους ελεύθερους χώρους και πιστεύουμε ότι πρέπει να διασωθεί πέρα από το ιστορικό, το μέρος της ιστορίας που περικλείει αυτό το κομμάτι και απ' την άλλη μεριά ήταν σκοπός το ότι υπάρχει η μελέτη αυτή που είχε κατατεθεί. Νομίζω δεν έχει θεσμοθετηθεί για τις χρήσεις γης στον τομέα αυτό που φυσικά δεν μιλάει ούτε για ξενοδοχεία, ούτε για τίποτε άλλο, ούτε καν να γκρεμιστεί, που θα μπορεί κάλλιστα να χρησιμοποιηθεί ως έχει. Αυτό πιστεύουμε εμείς και η πλειοψηφία των συλλόγων που συμμετέχει σ' αυτό το συντονιστικό.

Ε.ΜΑΚΡΗ: Το διάταγμα αυτό των χρήσεων ξέρετε τι προβλέπει για τον συγκεκριμένο χώρο;

Β. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Ναι να αποδοθούν σε σχολική χρήση νομίζω και πολιτιστικούς. Είναι ένα ΦΕΚ του '88.

Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο κ. Γιαλούρης και μπαίνουν στην αίθουσα οι εκπρόσωποι από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος οι: Πατήρ Θωμάς Συνοδινός, Κων/νος Λιάσκος (εκπρ.ΤΕΕ), Πηλαρινός οι οποίοι δεν προσθέτουν κάτι νεώτερο απ' ότι είχαν αναφέρει στην Συνεδρία της 29/24-10-2002 και έχουν καταγραφεί στο σχετικό πρακτικό.

10. Την συζήτηση μεταξύ των μελών του Συμβουλίου κατά την οποία:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τι λέει η εισήγηση; Εμμένετε, διαφοροποιείστε;

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Πλην των κτιρίων που βρίσκονται προς την μεριά της οδού Δεινοκράτους που είναι νεώτερα και μεταγενέστερες προσθήκες και αλλοιώσεις και επίσης το κτίριο 6 στο τοπογραφικό το οποίο είναι αλλοιωμένο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δηλαδή το 9, το 11, το 12, το 13 και το 6.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Όχι. Το 9, το 11, το 12, το 13 και το 6, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και προτείνετε όλα τα άλλα;

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: 1, 2, 3, 4, 5, 8 και 10. Κύριε Χανδακά.

Β. ΧΑΝΔΑΚΑΣ: Κοιτάξτε ακούσαμε πολλές απόψεις. Μια είναι ότι αυτός είναι ένας ιστορικός τόπος, θα έπρεπε να κηρυχθεί στο σύνολό του ως ιστορικός τόπος πλέον και όχι ως μνημεία για την προστασία του περιβάλλοντος, της ιστορίας κλπ.

Μια δεύτερη άποψη είναι να κηρυχθούν τα μεμονωμένα κτίρια ως μνημεία για να προστατεύσουμε την ιστορική μνήμη, το ότι από εκεί πέρασαν κάποιοι τραυματίες, ότι εδρύθηκαν κάποιες εποχές που το ελληνικό κράτος είχε ανάγκη κλπ, κλπ.

Εμένα η άποψή μου είναι ότι εάν επιμείνουμε σε αυτά υπάρχει μια πιθανότητα να δημιουργήσουμε ένα καινούριο ΦΙΞ. Δεν πρέπει ποτέ να αμελούμε σ' αυτές τις αποφάσεις μας και τις επιθυμίες των ιδιοκτητών. Δυστυχώς αυτό δεν είναι δημόσιο κτίριο, είναι ιδιωτικό κτίριο ακόμα και εάν είναι της Εκκλησίας και οι επιθυμίες του ιδιοκτήτη οπωσδήποτε θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε οποιαδήποτε απόφασή μας.

Βέβαια ο κύριος στόχος μας είναι μέσα στα πλαίσια στα οποία καλούμαστε εμείς να αποφασίσουμε και αυτά τα πλαίσια τα οποία καλούμαστε να αποφασίσουμε είναι ο μνημειακός χαρακτήρας, η ιστορικότητα του τόπου κλπ, κλπ.

Εάν υπήρχε εδώ. Τα λέω γιατί δεν θεωρώ πως πρέπει να επηρεάσει αυτό την απόφασή μας. Θεωρώ ότι αν υπήρχε μια επιθυμία του ιδιοκτήτη εδώ στο να κηρυχθούν όλα θα ήταν πολύ εύκολη η απόφασή μας. Δεν υπάρχει όμως. Πρέπει λοιπόν εμείς να αποφασίσουμε ακριβώς και στενά βάσει των αρμοδιοτήτων που έχουμε και η αρμοδιότητα που έχουμε είναι η ιστορικότητα και μάλιστα έχουμε διαφορετικά κριτήρια απόφασης ανάλογα με το αν τα κτίρια είναι παλιότερα ή νεώτερα των τελευταίων 100 ετών. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η μνήμη και ο μνημειακός χαρακτήρας της περιοχής αυτής, η οποία κάποτε αποτελείτο από 60 παρόμοια κτίρια, έχει διατηρηθεί με την κήρυξη των κτιρίων ΕΑΤ-ΕΣΑ, τα οποία διατήρησαν μια ομάδα η οποία έχει τις μνήμες και του νοσοκομείου και του κολαστηρίου ΕΑΤ-ΕΣΑ και της αρχιτεκτονικής των κτιρίων τα οποία είναι παρόμοια.

Στον χώρο λοιπόν αυτόν εδώ ο οποίος προτείνεται, δεν νομίζω ότι πρέπει να τον κηρύξουμε στο σύνολο του. Θεωρώ ότι θα πρέπει πιθανόν κι εκεί έχω κάποια

αμφιβολία, αλλά μάλλον θα πρέπει να διατηρήσουμε ένα κομμάτι το οποίο να διατηρεί τη μνήμη του, μια αγκαλιά κτιρίων τα οποία θα διατηρούν μια μνήμη και ορισμένα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά και θα πρέπει το υπόλοιπο να το ελευθερώσουμε. Γι' αυτό θα πρότεινα να κηρύξουμε τα κτίρια 1, 2, 3 και από το 4 κομμάτι το οποίο είναι παλιότερο των τελευταίων 100 ετών. Γιατί έχω την εντύπωση ότι το ένα κομμάτι του, το οποίο έχει πινακίδα του 1935, είναι νεώτερο και ίσως γι' αυτό θα πρέπει να έχουμε τελείως διαφορετικά κριτήρια ή τελείως διαφορετική χρήση, δηλαδή τελείως διαφορετική αιτιολογία για την κήρυξη του.

Π. ΚΑΡΥΔΗΣ: Εάν κηρύξουμε κάποιο κτίριο διατηρητέο και μετά έρθει μια διάταξη για ρυμοτόμηση, για να περάσει κάποιος είτε πεζόδρομος είτε δρόμος, τι γίνεται σ' αυτή την περίπτωση;

Ε. ΜΑΚΡΗ: Αποφασίζει το Συμβούλιο Επικρατείας ότι δεν χρειάζεται πρόσθετη διοικητική πράξη αποχαρακτηρισμού κάποιου χώρου που έχει κηρυχτεί είτε προγενέστερα, είτε μεταγενέστερα από ένα διατηρητέο ως κοινόχρηστος και υπερισχύει και η προστασία του διατηρητέου. Γι' αυτό το λόγο το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν κάνει διοικητικές πράξεις, δηλαδή αποφάσεις ή Προεδρικά Διατάγματα ανάλογα τι χώρο έχει να ρυμοτομήσει ως το πω έτσι, διότι έχει αυτές τις αποφάσεις το Συμβούλιο Επικρατείας που έχει κάνει αποδεκτές και ότι είναι διατηρητέο δεν θεωρείται ότι είναι ρυμοτομούμενο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Υπερισχύει το διατηρητέο.

Ε. ΜΑΚΡΗ: Και σε επαύξηση αυτού, σ' αυτά που δίνουμε μεταφορά δίνουμε και για το ρυμοτομούμενο τμήμα του διατηρητέου μεταφορά συντελεστή. Τόσο πολύ έχουμε προχωρήσει.

Π. ΚΑΡΥΔΗΣ: Επομένως αν μου επιτρέπετε, να συμπεράνω και να καταλήξω ότι η πρόταση που ακούστηκε από τους ιδιοκτήτες ή από τον μηχανικό των ιδιοκτητών ότι τα κτίρια 2 και 3 ρυμοτομούνται και κομμάτι του ενός, του κτιρίου 1 ρυμοτομείται και αυτό, εφόσον κηρυχτούν διατηρητέα δεν ισχύει.

Ν. ΖΙΑΣ: Σχετικά με όσα είπα προηγουμένως, βέβαια και όσα άκουσα, δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει και την συναισθηματική φόρτιση της χρήσεως για τους τραυματίες που οπωσδήποτε βαραίνει γιατί ένα κτίριο είναι ένα κέλυφος ζωής. Αλλά η έννοια του συνόλου έχει ήδη πάθει ανήκεστο βλάβη. Δεν υπάρχει πια σύνολο, υπάρχει μια ομάδα από ένα μεγάλο σύνολο. Τώρα αυτό φυσικά ίσως που θα πω δεν αποτελεί απόλυτο κριτήριο για την επιλογή ενός οργάνου, αλλά ίσως είναι η εμπειρία μέσα στην πραγματικότητα στην οποία δεν πρέπει να βρισκόμαστε απέξω. Η

σημερινή κατάσταση των κτιρίων και του χώρου αυτή είναι θα πω που προκαλεί φόβο. Όσοι έχουν πάει διάφορες ώρες εκεί, το έχουν αντιμετωπίσει.

Επομένως επειδή είναι αναγκασμένο και το κράτος να διατηρεί βέβαια κατά το Σύνταγμα την κληρονομιά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αλλά να βρίσκεται και μέσα σε πλαίσια πραγματικότητας, όπως αναφέρθηκε και ο κ. Χανδακάς στο θέμα της βούλησης του ιδιοκτήτη, η λύση η οποία προτείνεται και από την πλευρά του κ. Λιάσκα εκπροσωπούντος εδώ φαντάζομαι και την Εκκλησία, τον Οργανισμό Διαχειρίσεως και με αυτά που πρόσθεσε ο κ. Χανδακάς, νομίζω ότι διατηρείται και η μνήμη και δείγμα της αρχιτεκτονικής, αλλά θα δημιουργηθεί κι ένα περιβάλλον το οποίο πάλι ακούγοντας και τον κ. Λιάσκα ότι θα αυξηθεί το πράσινο και θα βρίσκεται σε μια κατάσταση που θα προϊδεάζει καλύτερα τον επισκέπτη, νομίζω ότι η λύση αυτή θα είναι τελικά επωφελέστερη από τη σημερινή τουλάχιστον κατάσταση. Το μισό 4. Εγώ πιστεύω απόλυτα ότι είναι νεώτερο το άλλο. Βέβαια θα δημιουργήσει κάποια προβλήματα αποκατάστασης, αυτό δεν είναι τόσο απλό, αλλά θα διασώσει αυτή τη μνήμη της ρομαντικής υστερογοτθικής όπως την είπαν αρχιτεκτονικής.

Ν. ΖΑΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ: Βεβαίως έχω εκφραστεί μέσα από μια εισήγηση η οποία έχει υποστεί και την κριτική της την αυστηρή. Έχουμε μιλήσει σαν Εφορεία για το σύνολο των μνημείων, ακόμα κι αυτά της Δεινοκράτους. Βεβαίως οι επιφορές κάτω από τόσες σκέψεις και τόσες απόψεις που εκφράστηκαν, είναι πάρα πολλές μεγάλες. Είναι σαφές. Ωστόσο έχω παραμείνει πεπεισμένη ότι μπορεί να είναι υποσύνολο όπως το είπε ο κ. Ζίας, αλλά είναι ένα υποσύνολο με συσχέτιση, συνάφεια, είναι ιστορική πηγή. Οι πηγές της ιστορίας είναι ξεκάθαρες και από πολύ μικρά πράγματα αντλούμε στοιχεία για την ιστορία. Εγώ είμαι πεπεισμένη γι' αυτό και προπαντός αν ήταν ένα ιδιωτικό -κάποιος αναφέρθηκε σ' αυτό- αν ήταν ένας ιδιώτης απέναντι μου, η πρώτη κουβέντα που θα κάναμε ήταν τι θα χτίσετε σ' αυτό το σημείο, έτσι για να καταλάβουμε τέλος πάντων τι θυσιάζουμε για τι. Δεν μπορώ να πιστέψω ότι το πράσινο θα αυξηθεί με 750 κλίνες και πισίνα. Το έχουν πει σαφώς ότι αυτό είναι το πρόγραμμα και δεν το πιστεύω. Αντιθέτως ρομαντική όπως είμαι φαντάζομαι μέσα σ' αυτόν τον χώρο πολλές λειτουργίες, που συνάδουν με τους στόχους της Εκκλησίας θαυμάσια σώζοντας αυτά τα κτίρια και δίνοντας τους ζωή, να μην είναι βεβαίως στο περιθώριο και για περιθωριακούς. Γι' αυτό τοποθετούμαι ξεκάθαρα υπέρ της εισήγησης, όπως έχει εκφραστεί. Δηλαδή τα κτίρια της Δεινοκράτους υποχωρώ φυσικά να φύγουν. Υποχωρώ είναι έκφραση όχι και τόσο σωστή. Εμείς τα είχαμε προτείνει όλα. Αυτά εντάξει, ας θεωρήσουμε ότι η Δεινοκράτους πραγματικά θα διευρύνθει, αν και δεν θέλησα να το ρωτήσω, δεν το ξέρω αν είναι σίγουρο και

σαφές το θέμα. Ωστόσο επειδή και πολλά είναι σε κακή κατάσταση και όλα αυτά που είπε η εισήγηση της Διεύθυνσης είναι σωστά, ναι, σύμφωνα με την εισήγηση, τουλάχιστον εγώ, με σαφήνεια μεγάλη.

Γ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ: Ειπώθηκαν αυτά που είπε και η κα Ζαμενοπούλου, που λέει και η εισήγηση κλπ. Σε ένα θέμα θα σταματήσω, αν δειγματοληπτικά θα κρατήσουμε 1-2 κτίρια όπως είπαν οι εκπρόσωποι της Εκκλησίας ή 3 όπως είπαν άλλοι γιατί κι αυτά δείχνουν αυτό που θέλαμε. Δεν νομίζω. Ήταν ένα μεγάλο σύνολο. Κουτσουρεύτηκε και έμειναν 2 κτίρια κάτω. Αν αφήσουμε άλλο ένα, λύσαμε το πρόβλημα; Τι να κάνουμε; Μου θυμίζει σαν να έχουμε κάπου σπαρμένους βράχους και λέμε είναι ιδιαίτερου κάλλους αυτοί οι 10 βράχοι και ξαφνικά τους βγάζουμε και κρατάμε έναν γιατί ήταν κάποτε βράχοι εκεί πέρα. Θέλω να πω ότι δεν νομίζω ότι λύνεται το πρόβλημα να κρατήσουμε δειγματοληπτικά δύο κτίρια ή τρία. Να κρατήσουμε το σύνολο με τη διάταξη που έχει και με την σημαντικότητα του κάθε κτιρίου.

Ε. ΜΑΚΡΗ: Κατ' αρχήν ας μη ξεχνάμε ότι υπάρχει ένα πολεοδομικό πλαίσιο το οποίο ορίζει κάποιες χρήσεις και με τη πρόθεση των ιδιοκτητών του τι θέλουν να κάνουν χωρίς να εξετάζουμε βέβαια εμείς εδώ στο Συμβούλιο την πρόθεση της οικοδόμησης αλλά την κήρυξη. Αυτό μας απασχολεί. Υπάρχει ένα πολεοδομικό πλαίσιο το οποίο ξεκαθαρίζει τις χρήσεις. Οι χρήσεις είναι δεδομένες. Για να αλλάξουν και να γίνουν αυτά που θα ήθελαν οι ιδιοκτήτες, είναι αρκετά δύσκολο για να μην πω εξαιρετικά δύσκολο γιατί περνάει και Συμβούλιο Επικρατείας.

Εγώ θα σταθώ πολύ στις χρήσεις που ορίζουν οι πολεοδομικές διατάξεις, γιατί είχαν γίνει με κάποιες διαδικασίες που τότε τις γνώριζαν όλοι, ανοιχτές. Η καθιέρωση των χρήσεων γίνεται με ανοιχτές διαδικασίες, με πολύ μεγάλα χρονικά περιθώρια και όχι μ' ένα Συμβούλιο, με ενστάσεις κλπ. Επομένως θα πρέπει να γίνουν σεβαστές.

Το θέμα της βουλήσεως του ιδιοκτήτου νομίζω ότι δεν μπαίνει ούτε στο ΥΠΕΧΩΔΕ όταν κάνει τις κηρύξεις. Απλώς στέλνονται οι εκθέσεις και οι επιστολικές εισηγήσεις που κάνει η Υπηρεσία στον ιδιοκτήτη προκειμένου να αναφέρει τις αντιρρήσεις του σε ότι αφορά τον χαρακτηρισμό και ότι θέλει. Γιατί δεν νομίζω ότι υπάρχει ιδιοκτήτης που να θέλει να κηρυχτεί το ακίνητο του διατηρητέο. Για το ΥΠΕΧΩΔΕ πάντως δεν υπάρχει. Θα μου πείτε τώρα έχουμε Συμβούλιο του ΥΠΠΟ. Απλώς το επισημαίνω.

Σε ότι αφορά την αύξηση του πρασίνου, πράγματι μπορεί να αυξηθεί το πράσινο, αλλά ο όγκος που υπάρχει τώρα είναι συγκεκριμένος κι ένα θέμα το οποίο θα πρέπει να απασχολήσει το Συμβούλιο είναι αν θα έχει και κήρυξη όλου του χώρου του περιβάλλοντος και αν θα επιτρέψει κάποιες προσθήκες ή θα το αφήσει ακριβώς στον όγκο που έχει. Γιατί ο όγκος είναι άλλο πράγμα και άλλο πράγμα είναι η κάλυψη.

Ο όγκος τώρα είναι πραγματικά εξαιρετικά ήπιος για την περιοχή. Πιστεύω ότι είναι σωστό σε σχέση και με το Πάρκο της Ελευθερίας και με τους γύρωθεν χώρους. Αυτό θα πρέπει να το δούμε αν θα του επιτρέψουμε να κάνει το οτιδήποτε ή θα μείνουν μόνο τα κτίρια. Εγώ τάσσομαι με την εισήγηση της Υπηρεσίας, γιατί ακόμη και από τους ιδιοκτήτες πείστηκα ότι έχει και κάποια ιστορικά στοιχεία. Όλοι λένε, ακόμα και οι ιδιοκτήτες λένε να κρατήσουμε δύο κτίρια. Άρα προσδιορίζουν ότι έχει μια ιστορικότητα ο τόπος. Η αιτιολόγηση αφορά την Υπηρεσία να την κάνει ακριβώς όπως πρέπει. Δεν έχω να προσθέσω τίποτε άλλο. Πιστεύω ότι ακριβώς όπως είπατε τα κτίρια της Δεινοκράτους επειδή είναι σε τόσο άθλια κατάσταση δεν μπορούν να αξιοποιηθούν και βέβαια για τους λόγους ότι μπορεί να είναι αρτηρία που κάποια στιγμή θα πρέπει να ανοίξει στην άκρη του όλου ακινήτου.

Γ. ΛΑΒΒΑΣ: Κατ' αρχήν εγώ θα ήθελα να πω ότι φίλτατη η Εκκλησία, εγώ στην ζωή μου ολόκληρη έχω δουλέψει για τα θρησκευτικά μνημεία σε πολλά μέρη και της Ελλάδος και εκτός, αλλά φίλτατη είναι και η αλήθεια των πραγμάτων. Μ' αυτό ήθελα να πω ότι εδώ βρισκόμαστε απέναντι σ' ένα πρόβλημα που το συναντάμε κάθε μέρα σ' αυτό το Συμβούλιο, αλλά απόψε ακούστηκαν γνώμες και θέσεις οι οποίες λίγο νομίζω αποκλίνουν από το έργο μας. Η δουλειά μας εδώ είναι να διαπιστώσουμε αν αυτά τα κτίρια και ο χώρος αυτός περιέχει τα στοιχεία εκείνα και τα κριτήρια εκείνα τα οποία και ο νέος νόμος περιέχει και γενικότερα με διεθνείς συνθήκες και χάρτες έχουν καθιερωθεί και η εποχή μας ακολουθεί. Βέβαια είναι μια εποχή που έχει αλλάξει την προοπτική της όσον αφορά αυτά τα πράγματα γιατί μέχρι από και 20 χρόνια ακόμα τέτοια προβλήματα δεν θα ήταν τόσο έντονα.

Εγώ θα ξεχάσω ποιος είναι ο ιδιοκτήτης, αν είναι η Εκκλησία ή αν είναι οποιοσδήποτε ιδιώτης και θα προσπαθήσω να δω αυτά τα πράγματα που καλούμαστε να φυλάξουμε ή όχι με τη ψυχρή ματιά και λογική του ανθρώπου ο οποίος έρχεται σ' αυτό το Συμβούλιο να λέει τη γνώμη του γι' αυτά. Ας πάρουμε τα βασικά κριτήρια που έχουν αυτά τα αρχιτεκτονήματα και ο χώρος που τα περιέχει. Πιστεύω ότι έχουν βασικά κριτήρια διατήρησης ως σύνολο διότι έχουν αυθεντικότητα, οπότε δεν αμφισβήτησε κανείς την αυθεντική τους ύπαρξη στον χώρο. Είναι γεννήματα μιας εποχής, έχουν μια ιστορικότητα σχετική, όχι την μεγάλη βέβαια άλλων μνημείων, αλλά είναι σημαντική. Θυμάμαι πριν από μερικά χρόνια είχε γεννηθεί ένα αντίστοιχο πρόβλημα για τα νεώτερα χτίσματα του Γιεντί Κουλέ της Θεσσαλονίκης, τα οποία είναι σύγχρονα στην χρονολόγηση τους, κάπου τέλος του 19ου αιώνα κι αυτά ήταν. Αρχιτεκτονικά είναι πολύ κατώτερα απ' ότι είναι αυτά που έχουμε εμείς απόψε και συζητάμε.

Και βέβαια τότε πάλι είχε γεννηθεί ένα πρόβλημα μεγάλο και είχε προκαλέσει συζητήσεις και στην πόλη και εδώ και στο ΚΑΣ νομίζω και τελικά αυτά τα τσιμινιά και οι φορείς μνήμης αρνητικής όπως είναι της φυλακής διασώθηκαν και υπάρχουν μέχρι σήμερα. Έχουν λοιπόν μια ιστορικότητα, έχουν έναν συμβολισμό σε μια πολυεπίπεδη μνήμη. Είναι και στρατιωτική μνήμη και νοσοκομειακή και γενικά εθνικών γεγονότων, ταλαιπωριών κοινωνικών και άλλων, άρα και συμβολισμό περιέχει ο χώρος.

Και βέβαια ποιότητα νομίζω ότι απεδείχθη ότι έχουν, διότι και οι εισηγήσεις που ακούστηκαν από τους διάφορους φορείς και μάλιστα αυτή η αρχιτεκτονική πραγματεία του κ. Σιαπκίδη τα λέει πολύ καθαρά και τα περιγράφει με τρόπο πειστικό ότι αξίζουν ως αρχιτεκτονήματα, δεν είναι τυχαία. Εξάλλου είναι και δείγματα και φορείς μιας εποχής που ελάχιστα πράγματα έχουμε διασώσει μέχρι τώρα.

Βέβαια η Εκκλησία έχει δίκιο. Εδώ έχουμε ένα απόσπασμα ενός συνόλου. Όλος αυτός ο χώρος που είναι σήμερα το ΝΙΜΤΣ, που είναι το Ναυτικό Νοσοκομείο, η Αμερικάνικη Πρεσβεία κλπ. ήταν το σύνολο. Σήμερα έχει μείνει ένα απόσπασμα. Είναι σαν ένα λείψανο ας πούμε μνήμης ενός αγίου αν θέλετε -θα χρησιμοποιήσω πάλι εκκλησιαστική αναλογία- που σώθηκε ένα κομμάτι του. Το καταστρέφουμε κι αυτό;

Θα ήταν πραγματικά ευχής έργον να μπορούσε να βρεθεί λύση που να διασώζει αυτό που εμείς εδώ επιδιώκουμε, τη διάσωση της μνήμης και ταυτόχρονα να ικανοποιεί την θέληση του ιδιοκτήτη, η οποία βέβαια είναι η αξιοποίηση. Το είπε ο πρεσβύτερος. Σώζουμε ένα ελάχιστο δείγμα μνήμης γιατί, για ποιο λόγο; Ποιος είναι ο στόχος του να σωθεί μόνο ένα ή δύο από αυτά τα κτίσματα και τα άλλα να κατεδαφιστούν και να εξαφανιστούν και ο χώρος να αλλάξει και χαρακτήρα και το ύφος του που έχει ως ιστορικό ντοκουμέντο. Επομένως νομίζω ότι η εισήγηση της Υπηρεσίας έχει βρει την χρυσή τομή. Δεν ξέρω αν θα πρέπει πραγματικά με μια απόφαση μας, η οποία θα αποκλίνει και από αυτή την εισήγηση, να δώσουμε λαβή και για επόμενες τέτοιες αποφάσεις για άλλες περιπτώσεις. Δεν θα ήθελα ποτέ να έχω πάρει μια απόφαση η οποία δεν εξυπηρετεί την Εκκλησία, αλλά εδώ νομίζω ότι είναι πέρα από την εξυπηρέτηση της στιγμής, είναι το καθήκον και η συνείδηση που ισχύει για όλους μας για τον ρόλο που έχουμε σ' αυτό το Συμβούλιο. Μ' αυτή την έννοια νομίζω ότι κι εγώ θα πρέπει να μείνω στην εισήγηση της Υπηρεσίας.

Ε. ΜΠΙΡΗΣ: Δεν είναι δυνατόν κανείς να βγάλει ένα συμπέρασμα έτσι μονοσήμαντα και ειδικά σ' ένα τόσο πολύπλοκο θέμα. Αν κατά κάποιο τρόπο μπορεί κανείς να αποφύγει την έννοια του συνόλου, ακόμη και άλλα πράγματα, όπως είναι θέματα πρασίνου κι όλα αυτά, ειδικά το ζήτημα του πρασίνου πολλές φορές μας είχε απογοητεύσει όταν δίδονται τέτοιες υποσχέσεις, αλλά να πιάσει τα πράγματα

σύμφωνα με το ιστορικό κριτήριο και το καλλιτεχνικό κριτήριο έστω με μια συντηρητική και παρωχημένη πολιτική, αλλά ξεκάθαρα. Επιλέχθηκαν βέβαια ορισμένα πράγματα στιλιστικά κ.ο.κ. Πράγματι ορισμένα κτίρια -καθορίστηκαν ήδη αυτά- περιέχουν ένα στιλιστικό πνεύμα για το οποίο θα ήθελα να πω δυο λόγια.

Αυτό που ονομάζουμε ότι προσεγγίζει το μεσαιωνικό αγγλικό στυλ, το «tudor» κ.ο.κ. δεν είναι αυτό μόνο. Είναι το γεγονός ότι αυτή η έκφραση αποτελεί ένα σπάνιο γεγονός για την Αθήνα. Υπάρχει μια αντίληψη ότι κτίρια του 19ου αιώνα, τα οποία είχαν αυτή την έκφραση, σε μεσαιωνικά στυλ γενικότερα, τα λέμε και ρομαντικά πότε -πότε κ.ο.κ., εν πάση περιπτώσει αντικλασικά να το πω πιο καθαρά, ήταν κτίρια τα οποία κατά κύριο λόγο είχαν χρήσεις ανθρωπιστικού χαρακτήρα, σε ευαγή ιδρύματα τα βλέπω πολύ συχνά, κτίρια που εκπροσωπούν μια ηθική, πατριωτισμό κ.ο.κ. Δηλαδή και στρατώνες κ.ο.κ.

Στην Αθήνα υπήρχε μια ομάδα τέτοιων κτιρίων τα οποία λίγο πολύ είχαν πέσει περίπου στην ίδια περιοχή που συζητάμε, στα νότια της Αθήνας δηλαδή. Μια αφετηρία σημαντική και ευτυχώς διασώθηκε είναι το Στρατιωτικό Νοσοκομείο στου Μακρυγιάννη. Υπάρχει μια σαφής απόκλιση από τον κλασικισμό και δεν είναι αυτό τυχαίο. Ένα άλλο κτίριο που εξαφανίστηκε και ήταν λίγο πιο κάτω ήταν η Στρατιωτική Φαρμακαποθήκη του Θεόφιλου Χάνσεν. Ένα περίπου νεοβυζαντινό, αλλά είχε και κάτι ρομαντικά στοιχεία. Ένα άλλο κτίριο το οποίο αντιπροσωπεύει αυτό το πράγμα εντελώς μέσα από μια ηθική υπόσταση κλπ., ήταν η κατεδαφισθείσα Ριζάρειος Σχολή, της οποίας απέμεινε ένα μικρό κομμάτι.

Ένα κτίριο που μας διδάσκει αυτό που θέλω να πω, είναι το Οφθαλμιατρείο. Μέσα σ' έναν ορυμαγδό κλασικισμού, επιλέχτηκε ο νεοβυζαντινός ρυθμός. Επομένως δεν είναι τυχαία αυτή η επιλογή. Και νομίζω ότι επειδή βρισκόμαστε στα τελευταία τεκμήρια, εγώ το θεωρώ πολύ σημαντικό ότι υπάρχει αυτό το πράγμα. Τώρα ως προς τα κτίρια τα οποία έχουν μια νεώτερη φάση, θέλω να πω το εξής: κατ' αρχήν καμιά διακήρυξη δεν απαγορεύει να υπάρχουν νεώτερες φάσεις σε κτίρια από αυτές τις διακηρύξεις που ασχολούνται με την προστασία των μνημείων. Απλώς λέγεται βέβαια και πολύ λογικά, ότι αν αυτές οι νεώτερες φάσεις προσβάλλουν είτε μορφολογικά, είτε εννοιολογικά το αντικείμενο, τότε μπορεί κανείς να αποφασίσει κ.ο.κ.

Εγώ νομίζω ότι εντελώς το αντίθετο συμβαίνει εδώ πέρα. Εδώ υπάρχει μια νεώτερη φάση, μένει να προσδιοριστεί κάποτε πότε έγινε αυτή, δεν πρέπει να απέχει πολύ από την προηγούμενη, πάρα πολύ εν πάση περιπτώσει, στην οποία διακρίνουμε μια αφαίρεση όγκου. Δηλαδή αφαιρούνται με διακριτικό τρόπο στοιχεία όπως είναι κάτι γείσωματα, κάτι κυμάτια ενδεχομένως κλπ. και τρέχει το κτίριο σε ένα νομίζω πολύ

πετυχημένο σύνολο. Άρα δεν υπάρχει πρόβλημα μορφολογικό, αλλά ούτε και εννοιολογικό, διότι δεν πιστεύω αυτή η νέα φάση να στέγασε κάτι εντελώς εκτός χρήσεως παλαιοτέρας. Τώρα, ως προς τα νεοκλασικά, αυτά πράγματι είναι συντηρητικά, απλά νεοκλασικά, δεν παύουν όμως να έχουν μια καλλιτεχνική αξία. Είναι αυτή που εξετάζεται και καλλιτεχνική αξία δεν είναι μόνο αν έχουν μια συγκεκριμένη ανωτάτη ποιότητα, αλλά είναι και πως αυτά διαμεσολαβούν στο σύνολο. Και αυτός ο αντίλογος που υπάρχει μεταξύ κλασικού και μη κλασικού, νομίζω ότι στοιχειοθετεί και κάτι άλλο. Προσέξατε ότι το Διοικητήριο δεν είναι νεορομαντικό ας το πω έτσι, αλλά είναι νεοκλασικό. Αυτό σημαίνει ότι αυτό στεγάζει Διοίκηση, γραφεία, ενώ τα άλλα στέγαζαν χειρουργεία, στέγαζαν τέτοια πράγματα.

Και θα τελειώσω με το ιστορικό, δεν πιστεύω ότι το ιστορικό μετριέται με την ζυγαριά την ποσοτική. Έμεινε λίγο, έμεινε πολύ, έχουμε πολύ, κόβουμε λίγο κλπ. Η μνήμη είναι ανεκτίμητη. Είναι μη αναστρέψιμη μια ενέργεια αποκοπής. Δεν αναστρέφεται, φεύγει αυτό για πάντα. Άρα σφαιρούμε μνήμη. Θέλω επίσης να πω ότι μιλήσαμε για το ΕΑΤ-ΕΣΑ, μιλήσαμε για τόσα πράγματα. Αυτός ο άξονας της Βασιλίσσης Σοφίας ήταν ο κατ' εξοχήν άξονας των στρατώνων κλπ. Ήταν ο άξονας που θύμιζε πάρα πολλά πράγματα και αν υπάρχει κάτι που έχει μείνει στη μνήμη ίσως εκτός από τα κτίρια, είναι η περιοχή, ότι έχει μείνει, αυτό το πρασινάκι που είναι το μνημείο του Ελευθερίου Βενιζέλου. Από κει ξεκίνησαν τα στρατεύματα για τους Βαλκανικούς πολέμους και νομίζω ότι όλη αυτή η περιοχή έχει απολέσει το 90% αυτής της σημαντικότατης μνήμης.

Έτσι νομίζω ότι χωρίς να στοιχειοθετούνται πράγματα η εισήγηση προβάλλει με πολύ λογικό τρόπο αυτά τα πράγματα και ίσως κτίρια όπως της οδού Δεινοκράτους, αυτά που είπαμε τα οποία είναι εντελώς ασήμαντα, αυτά πράγματι μπορεί να απομακρυνθούν, για τον λόγο ότι ένα κτίριο, κάτι το οποίο έχει μια εντελώς ταπεινή υπόσταση κλπ. και δεν σημαδοδοτεί αυτό καθ' εαυτό ένα γεγονός σημαντικό ιστορικό, ως διαμεσολαβητής μάλλον κακό κάνει παρά καλό. Δηλαδή μπορεί και να αναβαθμίσει την περιοχή εν πάση περιπτώσει, ούτως ώστε να ενδυναμώσει αυτές τις δύο έννοιες που συζητάμε. Επομένως είμαι υπέρ της εισηγήσεως.

Ν. ΖΙΑΣ: Εγώ δεν θα ταύτιζα σε καμία περίπτωση αυτό που αναφέρατε σαν νεοβυζαντινό, που δεν δέχομαι αυτόν τον όρο, αλλά αυτή την τάση, με την τάση την άλλη του εξευρωπαϊσμού του χώρου και της αρχιτεκτονικής. Ιδεολογικά δηλαδή δεν θα το ταύτιζα ποτέ. Και μάλιστα ακολουθούσε μια πορεία αυτή στον τόπο η οποία έφτανε στην ιστορία της τέχνης να θεωρούμε απαρχή της νεοελληνικής τέχνης την απάντηση της ελληνικής συνέχειας. Ξέρετε πως άρχιζε η ελληνική τέχνη. Η

ελληνική τέχνη ξεκινούσε στα παλιά βιβλία από την εποχή που εισάγεται η αλληλογραφία. Δηλαδή η άρνηση της ρίζας της ήταν η αρχή μιας νέας περιόδου.

Ε.ΜΠΙΡΗΣ: Μίλησα καθόλου για εξευρωπαϊσμό; Είμαι σε σύγχυση, δεν καταλαβαίνω απολύτως τι εννοείτε.

Ν. ΖΙΑΣ: Δεν μιλήσατε, αλλά αυτό εννοείται.

Ε. ΜΠΙΡΗΣ: Δεν εννόησα τίποτα τέτοιο.

Ν. ΖΙΑΣ: Σαν στοιχείο της ιστορίας είναι σεβαστό γιατί πραγματοποιήθηκε. Αλλά δεν θα πρέπει να ταυτίζεται το Οφθαλμιατρείο με τους πύργους ας πούμε της δυτικής προέλευσης. Έτσι κατάλαβα εγώ. Μπορεί να μην κατάλαβα καλά.

Ε. ΜΠΙΡΗΣ: Με συγχωρείτε, επειδή γράφονται στα πρακτικά, θα σας εξηγήσω αυτά που είπα. Δεν ταυτίζω τους πύργους με το Οφθαλμιατρείο. Ταυτίζω μια νοοτροπία η οποία τείνει προς μη κλασικά πράγματα. Αυτό αφορά τον 19ο αιώνα εν γένει και όχι την Ελλάδα και την Ευρώπη. Έχει κάποια σχέση με τον χρηστικό χαρακτήρα του κτιρίου. Ούτε για εξευρωπαϊσμό μίλησα, ούτε για Ελλάδα, ούτε για τίποτα. Μίλησα για μια τάση γενικότερη ο χρηστικός χαρακτήρας του κτιρίου να αποκτάει κάποιες σχέσεις με τη μορφή. Βεβαίως το αντικείμενο στο Οφθαλμιατρείο είναι νεοβυζαντινό, δεν υπάρχει αμφιβολία, εδώ έχουμε άλλα πράγματα, αλλά υπάρχει μια ροπή αντικλασική. Υπάρχει κάτι προς τον Μεσαίωνα, κάτι προς το castlated style. Όλα αυτά είναι συναφή ως προς ένα εννοιολογικό περιεχόμενο. Γι' αυτό μίλησα εγώ. Ούτε για ανώτερα, ούτε για κατώτερα, ούτε για εξευρωπαϊσμούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πριν μπούμε στη διαδικασία της ψηφοφορίας από τη στιγμή που έχουμε δύο σαφώς αντικρουόμενες απόψεις, θα ήθελα να διατυπώνω, δυο παρατηρήσεις, ξεκινώντας από την παρατήρηση την οποία ατύπως έκανε η κα Παλαντζά. Είχα σκοπό κι εγώ να ξεκινήσω από κει, την τεχνική πλευρά των θεμάτων και τη δυσκολία που ενδεχομένως -απλώς να επισημάνω- την δυσκολία που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσει αυτό το Συμβούλιο και οι Υπηρεσίες του Υπουργείου εφ' όσον χαρακτηρισθεί το σύνολο. Με το ισχύον Προεδρικό Διάταγμα οι χρήσεις γης είναι όπως είπαμε εκπαιδευτικές και πολιτιστικές. Αν χαρακτηριστούν τα κτίρια ως σύνολο, τότε θα μπορούσε να υπάρξει δυσκολία τη στιγμή που θα θελήσει ο ιδιοκτήτης κι εμείς να εγκρίνουμε μια τροποποίηση του εσωτερικού των κτιρίων ή κάποιες προσθήκες. Θα είχαμε ορισμένα τεχνικά προβλήματα, που θα έπρεπε ενδεχομένως να οδηγηθούμε σε μια άποψη ότι πλανήθημεν, αλλά ήδη τα πρακτικά και οι συζητήσεις των δύο συνεδριάσεων με δυσκολία θα δικαιολογούσαν την οποιαδήποτε πλάνη περί τα πράγματα. Αυτό το επισημαίνω ως ένα πρακτικό θέμα.

Από την άλλη πλευρά προσωπικά αρνούμαι να μπω στην διαδικασία ότι στον χώρο αυτό η Εκκλησία, ο ιδιοκτήτης, θα θελήσει να φτιάξει ένα ξενοδοχείο. Δεν το δέχομαι αυτό το πράγμα διότι δεν υφίσταται. Αυτή την στιγμή η Πολιτεία έχει ένα Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο ορίζει συγκεκριμένες χρήσεις. Επομένως προσωπικά θα έβλεπα ότι η συζήτησή μας και η αρμοδιότητά την οποία έχομε είναι να αποφασίσουμε, να ψηφίσουμε εάν θα πρέπει να χαρακτηριστούν κάποια κτίρια ή όλα τα κτίρια ως μνημεία και όχι να τα συσχετίσουμε με κάποια ενδεχόμενη χρήση διότι αυτό αποτελεί αρμοδιότητα ενός άλλου κυβερνητικού φορέα, που είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Εργων, το οποίο όταν του ζητηθεί θεωρώ ότι θα πάρει θέση και θα πει ότι θα εμμείνει στις ισχύουσες χρήσεις, στο ισχύον Προεδρικό Διάταγμα ή ότι θα εξετάσει με τις δικές του διαδικασίες, με το δικό του θεσμικό πλαίσιο, αφού του ζητηθεί από τον ιδιοκτήτη, από την Εκκλησία εν προκειμένω, εάν θα τροποποιήσει τις χρήσεις αυτές.

Επομένως για μένα δεν υφίσταται ούτε οι 750 κλίνες, ούτε η μια κλίνη, ούτε τίποτε. Τα κρατούντα σήμερα το θεσμικό πλαίσιο είναι αυτό το οποίο καθορίζουν οι χρήσεις του Προεδρικού Διατάγματος του ΥΠΕΧΩΔΕ και εμείς έχουμε την δική μας αρμοδιότητα για το μνημείο. Και αυτά νομίζω ότι θα πρέπει να είναι δυο απολύτως διακριτά πράγματα. Προσωπικά δεν μπορώ να αποφασίσω υπό το κράτος της ενδεχόμενης αλλαγής του Προεδρικού Διατάγματος από ένα άλλο κυβερνητικό φορέα. Το τρίτο σημείο και τελειώνω είναι ότι συζητάμε για ένα κατασκευασμένο σύνολο, αφού το αρχικό σύνολο, το πρώτο σύνολο, έχει ήδη διαμελισθεί.

Εάν χαρακτηριστεί ένα μέρος των κτιρίων αυτών κατά την πρόταση του κ. Χανδακά, το Συμβούλιο αυτό και οι υπηρεσίες του Υπουργείου θα κληθούν να κρίνουν, να γνωμοδοτήσουν και εν τέλει να εγκρίνουν ή να απορρίψουν τις οποιεσδήποτε μελέτες φέρει πλέον ο κύριος του έργου, ο ιδιοκτήτης, για όποια χρήση θα θελήσει να εφαρμόσει. Εάν μεν ισχύουν τα σημερινά θα φέρει μελέτες για νέα εκπαιδευτικά κτίρια ή για νέα κτίρια πολιτιστικών χρήσεων ή οτιδήποτε διότι με τον νόμο 3028/02 είναι σαφή τα πράγματα.

Επομένως αυτό το Συμβούλιο και το Υπουργείο θα αποφασίσει για την όποια μορφή των νέων κτιρίων. Και εάν ενδεχομένως η Πολιτεία, το ΥΠΕΧΩΔΕ αποφασίσει να αλλάξει το Προεδρικό Διάταγμα, το όποιο ξενοδοχείο, το όποιο συγκρότημα καταστημάτων, ότι τέλος πάντων θα ισχύει την εποχή εκείνη πάλι σε επίπεδο μελέτης, η μορφή, οι όγκοι θα εξεταστούν από τις Υπηρεσίες αυτού του Υπουργείου και επ' αυτό το Συμβούλιο.

Επομένως θα ψηφίσω υπέρ της πρότασης του κ. Χανδακά ακριβώς για τους λόγους που επισήμανα. Υστερα από τα όσα ελέχθησαν παραπάνω, τα μέλη ψηφίζουν ως εξής:

Α) Υπέρ της εισηγήσεως (πρόταση χαρακτηρισμού των κτιρίων με αρ. 1,2,3,4,5,8,10) τα μέλη:
Γεώργιος Λάββας, Ελπίδα Μακρή, Νίκη Ζαμενοπούλου, Γρηγόρης Ριζόπουλος, Δημοσθένης Ζιρώ, Εμμανουήλ Μπίρης, Αγγελική Καστανά.

Β) Υπέρ της προτάσεως χαρακτηρισμού των κτιρίων 1,2,3 και κατά το ήμισυ το 4 (Α΄ αρχιτεκτονική φάση) τα μέλη:
Νικόλαος Ζίας, Βασίλης Χανδακάς, Ισίδωρος Κακούρης, Αμαλία Ηλιοπούλου, Μαρία Δανιά, Παναγιώτης Καρύδης και Λίνα Μενδώνη.
Δεδομένου ότι η ψηφοφορία είναι φανερή και επί ισοψηφίας η ψήφος του Προέδρου του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων μετράει διπλή, η γνωμοδότηση του Συμβουλίου είναι υπέρ του χαρακτηρισμού ως μνημείων των κτιρίων 1,2,3, και κατά το ήμισυ (Α΄ Αρχιτεκτονική φάση)το 4. Ως εκ τούτου:

Γνωμοδοτεί

Κατά πλειοψηφία

(7 ψήφοι υπέρ του χαρακτηρισμού ως μνημείων των κτιρίων με αριθμό 1,2,3,4,5,8,και 10 από τα μέλη Γ. Λάββα, Ελπίδα Μακρή, Νίκη Ζαμενοπούλου, Γρ. Ριζόπουλο, Δημ. Ζιρώ, Εμμ. Μπίρη, Αγγ. Καστανά)

*«**Υπέρ του χαρακτηρισμού** ως μνημείων, σύμφωνα με το νόμο το ν.3028/02 "Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς" (ΦΕΚ 153/2002 τεύχος Α'/2002) των κτιρίων με αριθμό **1,2,3, και από το κτίριο 4 μόνο η Α' αρχιτεκτονική φάση,** που ανήκουν στο συγκρότημα του πρώην **401 Στρατιωτικού Νοσοκομείου** στο χώρο μεταξύ των οδών **Δεινοκράτους, Ιατρίδου** και επέκταση οδού **Σουηδίας** στην **Αθήνα,** όπως αυτά σημειώνονται στο συνημ. τοπογραφικό διάγραμμα, διότι παρουσιάζουν ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό και μορφολογικό ενδιαφέρον.»*

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ
Πράξη μ... 2/30.1.03
ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
Αθήνα 12.2.03
Η Γραμματέας